

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SIİRT VE BATMAN İLLERİ ÜZÜM ÇEŞİTLERİNİN VERİM VE
KALİTE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ**

Ayhan ASLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

DİYARBAKIR

Aralık 2018

T.C
DİCLE UNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Ayhan ASLAN tarafından yapılan “Siirt ve Batman İlleri Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Bahçe Bitkileri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan : Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ

Üye : Doç. Dr. Gültekin ÖZDEMİR

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Settar ÜNAL

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 31/12/2018

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../...../20

Prof.Dr.Sevtap SÜMER EKER

ENSTİTÜ MÜDÜR V.

(MÜHÜR)

TEŞEKKÜR

Asmanın ve bağcılık kültürünün anavatanı olarak da kabul edilen ülkemiz son derece uygun ekolojik koşullara sahip olması nedeniyle geniş çeşit ve tip zenginliğine dolayısıyla da büyük bir asma gen potansiyeline sahiptir. Ülkemiz ekonomisinde önemli bir yere sahip olan bağcılığın geliştirilmesi asma gen potansiyelimizin belirlenmesi, korunması ve değerlendirilmesi ile mümkün olacaktır. Ancak son yıllarda çeşitli nedenlerle bağ alanlarında sürekli bir azalma olduğu gözlenmiştir. Eski ve köklü bir bağcılık potansiyeline sahip olan Siirt ve Batman illerinde bağ alanlarının söküldüğü genellikle bağcılık ekonomik değeri yüksek Siirt fıstığı ve buttum ile karışık olarak yapılmaktadır. Türkiye bağcılığı ve özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi bağcılığına faydaları olacağını düşündüğüm ‘Siirt ve Batman İllerinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özelliklerinin belirlenmesi’ konulu tez seçimi, verilerin toplanması, değerlendirilmesi ve sonuca ulaştırılması aşamalarında yardımını esirgemeyen ve her zaman destek olan değerli danışman hocam Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ olmak üzere, sevgili değerli hocam Doç. Dr. Dilek KARATAŞ’a, çalışmamda yakinen varlığını hiç eksik etmeyen değerli arkadaşım Abdulkadir YÜZTAŞ’a, sevgili arkadaşım Özge YAZICI’ya değerli dostum Emrullah BÖRÜ’ye, Tillo İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğüne, Pervari Ziraat Odası Başkanı İzettin DİKEN’e, Gercüş Ziraat Odası Başkanı Şefik ÖNER’e ve Gercüş Tarım Danışmanı Seyithan ÖNER’e teşekkür ederim.

Diyarbakır, 2018

Ayhan ASLAN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEŞEKKÜR.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	V
ABSTRACT.....	VI
ÇİZELGE LİSTESİ.....	VII
ŞEKİL LİSTESİ.....	X
KISALTMA VE SİMGELER.....	XIII
1. GİRİŞ.....	1
2. KAYNAK ÖZETLERİ	5
3. MATERYAL VE METOT	13
3.1. Materyal.....	13
3.2. Metot.....	15
3.2.1. Fenolojik Gözlemler	15
3.2.2. Salkım Ağırlığı (g)	15
3.2.3. Verim (kg/omca)	16
3.2.4. Dekara Verim (kg/da)	16
3.2.5. Tane Ağırlığı (g)	16
3.2.6. Suda Çözünebilir Kuru Madde (SÇKM) (%)	16
3.2.7. pH	16
3.2.8. Titre Edilebilir Asit Miktarı (g/l)	17
3.2.9. Tane En ve Boyu (mm)	17
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	19
4.1. Fenolojik Gözlemler	19
4.1.1. Sürme	19

4.1.2. Tam Çiçeklenme	19
4.1.3. Tane Tutumu	19
4.1.4. Ben Düşme	19
4.1.5. Olgunlaşma	19
4.2. Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özellikleri	20
4.2.1. Binetahti Üzüm Çeşidi.....	21
4.2.2. Hılsık Üzüm Çeşidi	23
4.2.3. Drejik Üzüm Çeşidi	25
4.2.4. Sinceri Üzüm Çeşidi	27
4.2.5. Siyah Gemur Üzüm Çeşidi	29
4.2.6. Hasani Üzüm Çeşidi	31
4.2.7. Tayfı Üzüm Çeşidi	33
4.2.8. Tıhlımtır Üzüm Çeşidi	35
4.2.9. Reşa Aliyan Üzüm Çeşidi	37
4.2.10. Hannog Üzüm Çeşid	39
4.2.11. Emiri Üzüm Çeşidi	41
4.2.12. Veledezine Üzüm Çeşidi	43
4.2.13. Gozane Üzüm Çeşidi	45
4.2.14. Kerküs Üzüm Çeşidi	47
4.2.15. Cevzen Üzüm Çeşidi	49
4.2.16. Kohar Üzüm Çeşidi	51
4.2.17. Paize Üzüm Çeşidi	53
4.2.18. Siyah Boğa Üzüm Çeşidi	55
4.2.19. Karo Üzüm Çeşidi	57
4.2.20. Zerrık Üzüm Çeşidi	59
4.2.21. Zeyti Üzüm Çeşidi	61

4.2.22. Kışmır Üzüm Çeşidi	63
4.2.23. Mazrumi (Şire) Üzüm Çeşidi	65
4.2.24. Guşto Üzüm Çeşidi	67
4.2.25. Şiro Üzüm Çeşidi	69
4.2.26. Tri Sipi Üzüm Çeşidi	71
4.2.27. Gevzane Üzüm Çeşidi	73
4.2.28. Meyanuk Üzüm Çeşidi.....	75
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	77
6. KAYNAKLAR	85
ÖZGEÇMİŞ	89

ÖZET

SIİRT VE BATMAN İLLERİ ÜZÜM ÇEŞİTLERİNİN VERİM VE KALİTE ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayhan ASLAN

DİCLE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BAHÇE BİTKİLERİ ANABİLİM DALI

2018

Bu çalışmada, 2016-2017 yıllarında Siirt iline bağlı Tillo, Pervari, Eruh, Baykan, Şirvan, Kurtalan, merkez ilçe ve köylerinde ve Batman iline bağlı Gercüş, Sason, Kozluk, Hasankeyf, Beşiri, merkez ilçe ve köylerinde yaygın olarak yetiştirilen 28 yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri incelenmiştir. Bu çalışmada denemeye alınan üzüm çeşitlerinin verim ve kaliteye ilişkin özellikleri incelenmiş ve fenolojik evreleri gözlenmiştir. Deneme materyalleri kuru şartlarda yetişen yöre bağlardaki sağlıklı omcalar üzerinde yetişen üzüm örnekleridir. Çalışma 3 tekerrürlü olacak şekilde planlanmış olup yerel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özelliklerini belirlemek amacıyla omca verimi (kg/omca), dekara verim (kg/da), salkım ağırlıkları (g), tane eni (mm), tane boyu (mm), tane ağırlığı (g), % (SÇKM) kuru madde, pH ve titre edilebilir asit miktarları (g/l) incelenmiştir. İncelenen üzüm çeşitlerinde en düşük salkım ağırlığına sahip çeşit Drejik (118.57 g), Gušto (121.02 g), en fazla ise Tayfi (475.51 g) ve Tılımitir (528.58 g) üzüm çeşidi olmuştur. En düşük verimli çeşit Gušto (1.70 kg/omca-250 kg/da) olurken verim değeri bakımından yüksek olan çeşitler ise Tayfi (7.00 kg/omca-840 kg/da) ve Mazrumi (6.40 kg/omca-750 kg/da) üzüm çeşidi olmuştur. Suda çözünebilir kuru madde miktarı bakımından çok düşük, düşük, orta ve yüksek çeşitler tespit edilmiştir. İncelenen çeşitlerin pH'ı 2.60-5.50 arasında tespit edilmiş olup en düşük pH değeri Karo (2.66), Veledezine (2.95) en yüksek pH değeri ise Drejik (5.03) ve Zerrık (4.72) üzüm çeşidi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siirt ve Batman illeri, Üzüm, Verim, Kalite

ABSTRACT

DETERMINATION OF THE YIELD AND QUALITY CHARACTERISTICS OF GRAPE VARIETIES SIIRT AND BATMAN PROVINCES

MASTER THESIS

Ayhan ASLAN

DEPARTMENT OF HORTICULTURE
INSTITUTE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES
UNIVERSITY OF DICLE

2018

In this study, the province of Siirt in the years 2016-2017 Tillo, Pervari, Eruh, Baykan, Şirvan, Kurtalan, in the central districts and villages and the province of Batman Gercüş, Sason, Kozluk, Hasankeyf, Beşiri, yield and quality characteristics of about 28 local grape varieties grown in central districts and villages were investigated. In this study, yield and quality characteristics of grape varieties were investigated and phenological stages were observed. The research materials are samples of grapes grown on the healthy grapevines in the local ties grown in dry conditions. The study is planned to have 3 replications and the yield of the local grape varieties to determine the yield and quality characteristics (kg/grapevine), decare yield (kg/da), cluster weights (g), berry width (mm), berry size (mm), berry weight (g), % (TCC) dry matter, pH, acidity and titratable acid amounts (g/l) were examined. The lowest cluster weight were determined in Drejik (118.57 g) Guşto (121.02 g), the highest cluster weight determined in Tayfi (475.51 g) and Tılımtır (528.58 g) grape varieties. The lowest fertile variety is Guşto (1.70 kg/grapevine-250 kg/da) while the varieties with high yield values are Tayfi (7.00 kg/grapevine-840 kg/da) and Mazrumi (6.40 kg/grapevine-750 kg/da) varieties. Very low water content, low, medium and high varieties were determined. The pH of the examined species was determined between 2.60-5.50 and the lowest pH value was Karo (2.66), the highest pH value of Veledezine (2.95) was Drejik (5.03) and Zerrik (4.72).

Key Words: Siirt and Batman Provinces, Grape, Yield, Quality

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge No</u>		<u>Sayfa</u>
Çizelge 1.1.	Dünya bağıcılığında önemli ülkelerin bağ alanı ve üzüm üretimi	3
Çizelge 1.2.	Türkiye’de bağ alanı ve üzüm üretimi miktarının değerlendirme şekillerine göre dağılımı	3
Çizelge 1.3.	Siirt ili ilçeler bazında üzüm üretim ve verim değerleri	4
Çizelge 1.4.	Batman ili ilçeler bazında üzüm üretim ve verim değerleri	4
Çizelge 3.1.	Siirt ve Batman illerinde yetişen yerel üzüm çeşitleri ve sinonimleri	14
Çizelge 4.1.	Batman ve Siirt illerinde yetişen yerel üzüm çeşitlerinin fenolojik safhaları	20
Çizelge 4.2.	Binetahti üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	21
Çizelge 4.3.	Binetahti üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	21
Çizelge 4.4.	Hılsık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	23
Çizelge 4.5.	Hılsık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	23
Çizelge 4.6.	Drejik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	25
Çizelge 4.7.	Drejik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	25
Çizelge 4.8.	Sinceri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	27
Çizelge 4.9.	Sinceri üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	27
Çizelge 4.10.	Siyah gemur üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	29
Çizelge 4.11.	Siyah gemur üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	29
Çizelge 4.12.	Hasani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	31
Çizelge 4.13.	Hasani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	31
Çizelge 4.14.	Tayfi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	33
Çizelge 4.15.	Tayfi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	33

Çizelge 4.16.	Tılımtır üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	35
Çizelge 4.17.	Tılımtır üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	35
Çizelge 4.18.	Reşa aliyan üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	37
Çizelge 4.19.	Reşa aliyan üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	37
Çizelge 4.20.	Hannog üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	39
Çizelge 4.21.	Hannog üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	39
Çizelge 4.22.	Emiri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	41
Çizelge 4.23.	Emiri üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	41
Çizelge 4.24.	Veledesine üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	43
Çizelge 4.25.	Veledesine üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	43
Çizelge 4.26.	Gozane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	45
Çizelge 4.27.	Gozane üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	45
Çizelge 4.28.	Kerküs üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	47
Çizelge 4.29.	Kerküs üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	47
Çizelge 4.30.	Cevzen üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	49
Çizelge 4.31.	Cevzen üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	49
Çizelge 4.32.	Kohar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	51
Çizelge 4.33.	Kohar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	51
Çizelge 4.34.	Paize üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	53
Çizelge 4.35.	Paize üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	53
Çizelge 4.36.	Siyah boğa üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	55
Çizelge 4.37.	Siyah boğa üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	55
Çizelge 4.38.	Karo üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	57
Çizelge 4.39.	Karo üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	57
Çizelge 4.40.	Zerrık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	59
Çizelge 4.41.	Zerrık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	59
Çizelge 4.42.	Zeyti üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	61

Çizelge 4.43.	Zeyti üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	61
Çizelge 4.44.	Kışmır üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	63
Çizelge 4.45.	Kışmır üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	63
Çizelge 4.46.	Mazrumi(Şire) üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	65
Çizelge 4.47.	Mazrumi (Şire) üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	65
Çizelge 4.48.	Guşto üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	67
Çizelge 4.49.	Guşto üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	67
Çizelge 4.50.	Şiro üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	69
Çizelge 4.51.	Şiro üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	69
Çizelge 4.52.	Tri sipi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	71
Çizelge 4.53.	Tri sipi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	71
Çizelge 4.54.	Gevzane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	73
Çizelge 4.55.	Gevzane üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	73
Çizelge 4.56.	Meyanuk üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli	75
Çizelge 4.57.	Meyanuk üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri	75
Çizelge 5.1.	Siirt ve Batman illerinde yetişen yerel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri	80

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 3.1. Siirt bağlarından bir görüntü	13
Şekil 3.2. Batman bağlarından bir görüntü	13
Şekil 3.3. Laboratuvar çalışmasında görüntü (dijital refraktometre ile ölçüm)	16
Şekil 3.4. Laboratuvar çalışmasında görüntü (pH metre ile pH ölçümü)	17
Şekil 4.1. Binethati üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	22
Şekil 4.2. Binetahti üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	22
Şekil 4.3. Hılsık üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	24
Şekil 4.4. Hılsık üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	24
Şekil 4.5. Drejik üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	26
Şekil 4.6. Drejik üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	26
Şekil 4.7. Sinceri üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	28
Şekil 4.8. Sinceri üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	28
Şekil 4.9. Siyah gemur üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	30
Şekil 4.10. Siyeh gemur üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	30
Şekil 4.11. Hasani üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	32
Şekil 4.12. Hasani üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	32
Şekil 4.13. Tayfi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	34
Şekil 4.14. Tayfi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	34
Şekil 4.15. Tılmitir üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	36
Şekil 4.16. Tılmitir üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	36
Şekil 4.17. Reşa aliyan üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	38
Şekil 4.18. Reşa aliyan üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	38
Şekil 4.19. Hannog üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	40
Şekil 4.20. Hannog üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	40

Şekil 4.21.	Emiri üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	42
Şekil 4.22.	Emiri üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	42
Şekil 4.23.	Veledesine üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	44
Şekil 4.24.	Veledesine üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	44
Şekil 4.25.	Gozane üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	46
Şekil 4.26.	Gozane üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	46
Şekil 4.27.	Kerküs üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	48
Şekil 4.28.	Kerküs üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	48
Şekil 4.29.	Cevzen üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	50
Şekil 4.30.	Cevzen üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	50
Şekil 4.31.	Kohar üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	52
Şekil 4.32.	Kohar üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	52
Şekil 4.33.	Paize üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	54
Şekil 4.34.	Paize üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	54
Şekil 4.35.	Siyah boğa üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	56
Şekil 4.36.	Siyah boğa üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	56
Şekil 4.37.	Karo üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	58
Şekil 4.38.	Karo üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	58
Şekil 4.39.	Zerrık üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	60
Şekil 4.40.	Zerrık üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	60
Şekil 4.41.	Zeyti üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	62
Şekil 4.42.	Zeyti üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	62
Şekil 4.43.	Kışmir üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	64
Şekil 4.44.	Kışmir üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	64
Şekil 4.45.	Mazrumi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	66
Şekil 4.46.	Mazrumi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	66
Şekil 4.47.	Guşto üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	68

Şekil 4.48. Guşto üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	68
Şekil 4.49. Şiro üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	70
Şekil 4.50. Şiro üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	70
Şekil 4.51. Tri sipi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	72
Şekil 4.52. Tri sipi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	72
Şekil 4.53. Gevzane üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	74
Şekil 4.54. Gevzane üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	74
Şekil 4.55. Meyanuk üzüm çeşidinin salkım görüntüsü	76
Şekil 4.56. Meyanuk üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü	76

KISLATMALAR VE SİMGELER

da	: Dekar
g	: Gram
g/l	: Gram/Litre
ha	: Hektar
kg	: Kilogram
kg/da	: Kilogram/Dekar
l	: Litre
m	: Metre
mm	: Milimetre
%	: Yüzde
SÇKM	: Suda Çözünebilir Kuru Madde
⁰ Brix	: Kuru Madde
IBPGR	: Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi
OIV	: Uluslararası Asma ve Şarap Organizasyonu

1.GİRİŞ

Üzüm yeryüzünde kültürü yapılan en eski meyve türlerinden biri olup tarihçesi M.Ö. 5000 yılına kadar dayanır. Anavatanı Anadolu'yu da içine alan Küçük Asya da denilen Kafkasya'yı da kapsayan bölgedir. Bu bakımdan Anadolu, eski ve köklü bir bağcılık kültürüne sahiptir. Üzüm diğer meyvelerle kıyaslandığında en fazla çeşide sahip olan türlerdendir. 20000'in üzerinde üzüm çeşidi bulunduğu tahmin edilmektedir. Anavatanı Anadolu olan 2000 kadar üzüm çeşidi bulunmaktadır(Çelik ve ark. 1998). Türkiye asmanın gen merkezi olup dünya üzerinde en elverişli bağcılık kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Ülkemiz sahip olduğu ekolojik koşullar ve üzüm çeşit zenginliği ile üzüm yetiştiriciliğinde son derece önemli bir potansiyele sahiptir. Organik üzüm yetiştiriciliğinde yıllar içerisinde artış göstermiştir. Üretimin büyük bir bölümü Ege bölgesinde karşılanmaktadır. Ancak son yıllarda GAP bölgesi illerinde de organik üzüm üretimine yönelik faaliyetler yoğunlaşmış durumdadır (Özdemir 2016)

Ülkemiz, dünya üzerinde bağcılık için en elverişli iklim kuşağı üzerinde yer alan, bağcılık kültürünün doğduğu ve dünyanın hemen her yerinde yayıldığı bir coğrafyanın merkezidir (Çelik ve ark. 1998).

Asma büyük bir adaptasyon yeteneğine sahip olması nedeniyle ülkemiz diğer birçok kültür bitkilerinin yetiştirilemediği iklim ve toprak koşullarında yetiştirilebilmekte bu yörelerdeki toprakların değerlendirilmesin de büyük olanak sağlayabilmektedir (Kısmalı 1995).

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, ülkemizde bulunan toplam bağ alanlarının yaklaşık %25'ini, üretilen toplam üzümün ise yaklaşık %15'ini karşılayan önemli bir bölgedir. Günümüze kadar yapılan birçok araştırmada bölge illerinin bağcılık potansiyeli vurgulanmıştır [(Özdemir ve Tangolar 2005),(Özdemir ve ark. 2008)].

Türkiye'de üzüm yetiştiriciliği yapılan yerlerde birim alanda üretilen ürün miktarının düşük oluşundan dolayı bağcılıkta birim alanda elde edilen ürün miktarını artırmak amacıyla birçok araştırmalar yapılmıştır (Karataş 1999).

Güneydoğu tarım bölgesi içerisinde yer alan Diyarbakır, Mardin, Şanlıurfa ve Siirt illeri ülkemizin gelişme önemi içerisindeki ortalama sıcaklıklar ve EST (Etkili Sıcaklık Toplamı) bakımından en yüksek değerlere sahip illeridirler. Bölgenin iklimi hem sofralık hem kurutmalık hem de şıralık ve şaraplık üzüm çeşitlerinin yetiştirilmesi elverişli olduğu gibi en erkenci çeşitlerden en geç olgunlaşanlara kadar her olgunluk kademesindeki çeşitlerin yetiştirilmesine de imkân vermektedir. Üzüm, içeriğindeki yüksek miktardan dolayı kalori değeri yüksek bir besin olup kalsiyum, potasyum, sodyum ve demir gibi mineral maddeler yönünden de zengindir. Ayrıca A, B₁, B₂, ve C vitaminleri bakımından da önemli bir besin kaynağıdır (Çelik ve ark. 1998).

Bölgede yıllık yağışın az ve düzensiz oluşu, sulama imkânlarının az oluşu ve bölge topraklarının kıraç, engebeli ve eğimli olması, bu koşullara diğer yetiştiriciliği yapılan tarımsal ürünler karşısında en etkin şekilde uyum sağlayan asmanın iyi yetiştirilmesine olanak sağlamıştır. Fakat bölgede bağların yaşlı olması, çok kurak şartlarda bağcılık yapılması, modern bağcılık tekniğinin yeterince bilinmemesi nedenleri ile bağ alanlarında bir gerileme söz konusudur. Bölgede gerek okuryazar oranının düşük olması, gerekse maddi olanakların darlığı nedeniyle kırsal kesimden sürekli göç vermektedir. Bu durum henüz tanımlanması yapılmamış üzüm çeşitlerinin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya getirmektedir (Kaplan 1994).

Son yıllarda gerileyen bölge bağcılığının gelişebilmesi, GAP içerisinde hak ettiği yerini alabilmesi ve bağcılık ile ilgili diğer araştırmaların başlayabilmesi için bölgede yapılması gereken temel iş uygun çeşit seçimidir. Bunun içinde büyük bir tip zenginliği gösteren bölge çeşitlerinin dikkatlice incelenerek yetiştirilme koşullarıyla birlikte, fenolojik gözlemlerin ve ampelografik çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Bunun sonucunda morfolojik özellikleriyle birlikte, çeşitlerin verim ve kalite unsurları ile ekonomik önemleri de belirlenecektir (Gürsöz 1993).

FAO' nun 2016 yılı verilerine göre dünya genelinde toplam 93 ülkede 7.096.741 ha alanda, 77 438 929 ton üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir. Türkiye, 435.227 ha bağ alanı, 4 000 000 ton üzüm üretime sahip önemli üzüm üreticisi ülkelere birisidir

(Çizelge 1.1). Dünya’da ülkemiz bağ alanı bakımından %6.1’lik bir oranla 5. sırada, üzüm üretimi bakımından %5.2’lik oranla 6. sırada yer almaktadır.

Çizelge 1.1. Dünya bağcılığında önemli ülkelerin bağ alanı ve üzüm üretimi (FAO 2016)

Ülke	Alan(ha)	Alan(%)	Ülke	Üretim(ton)	Üretim(%)
İspanya	920.108	13.0	Çin	14.842.680	19.2
Çin	843.407	11.9	İtalya	8.201.914	10.6
Fransa	757.234	10.7	Amerika	7.097.723	9.2
İtalya	668.087	9.4	Fransa	6.247.034	8.1
Türkiye	435.227	6.1	İspanya	5.934.239	7.7
Amerika	409.947	5.8	Türkiye	4.000.000	5.2
Toplam	7.096.741	56.8	Toplam	77.438.929	59.8

Ülkemizde geçmişten günümüze bağcılığın tarımsal faaliyet içerisinde yerini koruması, asmanın yüksek adaptasyonu yeteneğinin yanı sıra, ekolojimizin üzüm yetiştiriciliğine uygunluğundan kaynaklanmaktadır (Tangolar ve ark. 2010).

TÜİK 2017 yılı verilerine göre ülkemizin toplam bağ alanlarının değerlendirilmesi şekilleri bakımından üzüm üretimi miktarlarının azalan oranda sofralık, kurutmalık ve şaraplık olarak sıralandığı görülmektedir (Çizelge 1.2).

Çizelge 1.2. Türkiye’de bağ alanı ve üzüm üretimi miktarının değerlendirme şekillerine göre dağılımı (TÜİK 2017)

Değerlendirme Şekli	Alan/(ha)	Alan(%)	Üretim (ton)	Üretim(%)
Sofralık	223.830	54	2.109.000	50
Kurutmalık	129.398	31	1.603.000	38
Şaraplık	63.680	15	488.000	12
Toplam	416.908	100	4.200.000	100

Bu çalışmanın yürütüldüğü Siirt ve 6 ilçesinde (Tillo, Şirvan, Pervari, Kurtalan, Erüh ve Baykan) ile Batman ve 5 ilçesinde (Gercüş, Kozluk, Beşiri, Hasankeyf, Sason) önemli düzeyde bağcılık yapılmaktadır. Siirt ili, TÜİK 2015 yılı üzüm verim

1. GİRİŞ

değerlerine göre 26.075 dekarlık alanda 11.200 ton üzüm üretilmektedir. İlçeler bazında ise en yüksek üretimi Eruh ilçesinde (3.219 ton) yapılmaktadır. Bu ilçeyi Baykan (2.590 ton), Kurtalan (2.368 ton) ve Şirvan (1.369 ton) ilçeleri takip etmektedir. En az üzüm üretiminin olduğu ilçeler ise Tillo (444 ton) ve Pervari (322 ton) ilçeleridir (Çizelge 1.3).

Çizelge 1.3. Siirt ili ilçeler bazında üzüm üretim ve verim değerleri (TÜİK 2015)

İlçeler	Toplam Alan(da)	Üretim (ton)	Ortalama Verim (kg/da)
Merkez	2.000	888	444
Tillo	600	444	740
Baykan	7.000	2.590	370
Eruh	6.000	3.219	537
Kurtalan	8.000	2.368	296
Pervari	625	322	515
Şirvan	1.850	1.369	740

Batman ili, TÜİK 2015 yılı üzüm verim değerlerine göre ise 41.250 dekarlık alanda 13.384 ton üzüm üretilmektedir. İlçeler bazında en yüksek üretimi Gercüş ilçesinde (9.383 ton) yapılmaktadır. Bu ilçeyi Kozluk (1.547 ton) ve Beşiri (1.545 ton) ilçeleri takip etmektedir. En az üretimin olduğu ilçeler ise Hasankeyf (312 ton) ve Sason (197 ton) ilçeleridir (Çizelge 1.4).

Çizelge 1.4. Batman ili ilçeler bazında üzüm üretim ve verim değerleri (TÜİK 2015)

İlçeler	Toplam Alan(da)	Üretim (ton)	Ortalama Verim (kg/da)
Merkez	1.100	400	407
Beşiri	4.000	1.545	386
Gercüş	31.200	9.383	301
Hasankeyf	650	312	408
Kozluk	3.800	1.547	407
Sason	500	197	394

Mevcut bağ alanları ve üretim değerleri ile Siirt ve Batman illerinin bağcılık açısından ciddi bir potansiyeli olmakla birlikte bağ alanlarının yeterince değerlendirilmediği görülmektedir. Bağcılık genel anlamda kültürel bakım işlemleri

(sulama, gübreleme, ilaçlama vb.) yapılmaksızın sürdürülmekte daha çok üreticilerin ihtiyaçlarını karşılamak için yaptığı bir faaliyet olarak görülmektedir. Bu yörelerde bağcılık geleneksel yöntemlerle sürdürülmektedir. Bu çalışmanın amacı Siirt ve Batman illerinde yetiştirilen yerel üzüm çeşitlerinin yaygın olarak yetiştirildiği yerlerde verim ve kalite özellikleri incelenerek kaliteli standart özellikte olan yerel çeşitlerin bölge ve ülke bağcılığına kazandırılması amaçlanmıştır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Ateş (2007), tarafından yürütülen çalışmada Cardinal üzüm çeşidinde tane tutumu döneminde sürgün başına bir salkım kalacak şekilde salkım seyreltme ve %25 oranında yaprak alma, ben düşme döneminde 1000 ppm ethrel uygulaması, Pembe Gemre ve Sultani çekirdeksizde tane tutumu döneminde 1/3 oranında salkım ucu kesilmesi şeklinde tane seyreltme ve %25 oranında yaprak alma, ben düşme döneminde 1000 ppm ethrel uygulamalarının üzüm verimi ve kalitesi ile vegetatif gelişmeye etkilerini araştırmış olup Cardinal çeşidinde yapılan uygulamalar sonucunda üzümlerde salkım ağırlığı, SÇKM, olgunluk indisi, renklenme ve kış gözlerinde verimlilik artmış, üzümlerde asit miktarı, sap bağlantı kuvveti, tane eti sertliği azalmış ve 13 günlük erkencilik sağlamıştır. Pembe Gemre çeşidinde de yaptığı uygulamalar sonucunda üzümlerde salkım ağırlığı, SÇKM, olgunluk indisi, renklenme ve kış gözlerinde verimlilik artmış, üzümlerde asit miktarı, sap bağlantı kuvveti, tane eti sertliği azalmış ve 10 günlük erkencilik sağlamıştır. Sultani Çekirdeksiz çeşidinde ise yaptığı uygulamalar sonucunda üzümlerde salkım ağırlığı, SÇKM, olgunluk indisi, renklenme ve kış gözlerinde verimlilik artmış, üzümlerde asit miktarı, sap bağlantı kuvveti, tane eti sertliği azalmış ve 11 günlük erkencilik sağlamıştır.

Güler (2007), tarafından Pervari’de (Siirt –Türkiye) yetiştiriciliği yapılan yaklaşık 8 yerel üzüm çeşitlerinin uluslararası kabul görülen normlar çerçevesinde amplografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada tüylülüğün daha çok sürgün ucu, genç yaprak ve olgun yaprakta önem arz ettiğini, yaprak sapı, sürgün ve çubukta fazla bir önem taşımadığını bildirmiştir. Ayrıca şekil bakımından tanelerdeki değişimin diğer organlara ve renge göre daha az olduğu; renk bakımından ise çeşitlerin tanımlanmasında özellikle antosiyaninlerin varlığı ve yoğunluğunun önemli olduğunu saptamıştır.

Demirkeser (2018), tarafından Hatay’ın Belen ilçesinde şaraplık olarak yetiştirilen yaklaşık 5 üzüm çeşidinde fenolojik özellikler, Etkili Sıcaklık Toplamı (EST) istekleri ve olgunluk zamanı, bazı kalite özellikleri, omca verimi ve vegetatif gelişimi ile yaprak besin elementi içerikleri yaklaşık 2 yıl süreyle araştırmıştır. Yapılan

araştırma sonucunda çeşitlerin çiçeklenme-olgunluk periyodu EST istekleri 1233.4–1712.lg.d arasında değişim göstermiş olup olgunlaşma periyodunda SÇKM, pH, olgunluk indisi ve tane ağırlığında artış, titre edilebilir asit içeriğinde azalış meydana geldiğini tespit etmiştir.

Gürsöz (1993), Şanlıurfa ilinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin ampelografik özelliklerini IBPGR'nin 'Üzüm Tanımlayıcıları' yöntemine göre belirlenmiş, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin ve Siirt illerindeki üzüm çeşitlerinin meyve özelliklerini tespit etmiştir. İncelediği tüm çeşitlerin *V. Vinifera L*'nin kültür çeşitleri olduğunu ve türe özgü sürgün ucu, sülüklerin dizilişi, çekirdek kenarında çıkıntıların bulunmayışı ve çubuk üzerindeki lentisellerin yokluğu gibi belirgin özellikleri taşıdıklarını bildirmiş olup yatık tüylerin, dik tüylere nazaran daha çok ampelografik öneme sahip olduğunu ve özellikle yaprak alt yüzeyinin yatık ve dik tüyler bakımından tanımlamada çok önemli olduğunu bildirmiştir.

Tanrısever (2016), bu yaptığı çalışmada Mardin iline bağlı Artuklu, Yeşilli, Savur, Nusaybin, Midyat, Ömerli, Derik, Mazıdağı, Dargeçit ve merkez ilçe ve köylerinde yaygın olarak yetiştirilen 26 yerel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özelliklerini incelemiştir. Bu çalışmasında denemeye alınan üzüm çeşitlerinin verim ve kaliteye ilişkin özellikleri incelenmiş ve fenolojik evreleri gözlemiş olup çalışma kapsamında üzüm çeşitlerinin omca verimi (kg/omca), dekara verim (kg/da), salkım ağırlıkları (g), tane eni (mm), tane boyu (mm), tane ağırlığı (g), % (SÇKM) suda çözünabilir kuru madde, pH ve tartarik asit miktarları (g/l) incelemiştir. Yapılan çalışma sonucunda Türk Standartları Enstitüsü Sofralık Üzüm Standardı'na göre sofralık üzümlerin sahip olması gereken SÇKM değerinin çekirdekli çeşitlerde en az 13 °Brix, çekirdeksiz çeşitlerde ise en az 14 °Brix olması gerektiğini belirtmektedir. Buna dayanarak araştırmacı yaptığı araştırma kapsamında incelediği üzüm çeşitlerin hepsinde SÇKM değerleri bu değerlerin üzerinde olduğunu görmüştür. Ayrıca üzüm çeşitlerinin pH değerlerini en düşük 3.52 ile Mazrumi, en yüksek ise Şitvi üzüm çeşidi olarak tespit etmiştir.

Uyak (2010), araştırmasını Siirt yöresinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin ampelografik özelliklerini belirlemek, yöre bağcılığın sorunlarını ortaya koymak ve çözüm önerileri getirmek amacıyla gerçekleştirmiştir. Çeşitlerin ampelografik özelliklerini uluslararası “Bitki Gen Kaynakları Merkezi” (IBPGR) tarafından oluşturulan “Üzüm Tanımlayıcıları” metoduna göre belirlenmiş olup araştırma sonunda Siirt yöresinde yetiştirilen 35 üzüm çeşidinin “*V. Vinifera L.*” türüne ait olduğunu belirlemiştir. Tane kabuk renginin 21 çeşidinde yeşil-sarı, 11 çeşidinde koyu kırmızı-mor ve 2 çeşidinde kırmızı-siyah olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca çeşitlerde ortalama salkım büyüklüğünü 88.40- 297.60 cm² ortalama salkım ağırlığını 148.18-520.73 g, ortalama tane ağırlığını 2.11-6.28 g, omca başına ortalama verimini 2.66-7.23 kg, suda çözünür kuru madde (SÇKM) %13-26 ve titre edilebilir asit miktarını 3.15-9.82 g/l arasında saptamıştır.

Elma (2015), Siirt yöresinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin morfolojik, fizyolojik ve biyokimyasal karakterizasyonlarının belirlenmesini amaçlamıştır. Çalışmasında Siirt bölgesinde yoğun olarak yetiştirilen Sinciri, Tayfi, Binitati ve Gozane çeşitlerini karşılaştırmıştır. Yapılan karşılaştırmada yerel halk tarafından Tayfi ve Sinciri çeşitlerinin tercih edilmesine rağmen antioksidan açısından Gozane çeşidinin öne çıktığını saptamıştır.

Erez ve ark. (2017), Siirt ilinde yetiştirilen üzüm çeşitlerinin belirlenmesi ve tanıtılmasını amaçlamışlardır. Siirt Merkez, Eruh, Pervari, Şirvan, Kurtalan ve Tillo ilçelerinde yetiştirilen 20 farklı üzüm çeşidinin morfolojik özellikleriyle pH, Suda Çözünebilir Kuru Madde (SÇKM) miktarı, klorofil ve karotenoid değerleri tespit etmişlerdir. Ayrıca üzüm çeşitlerine ait çekirdeklerin morfolojik farklılıklarının tanımlanmasında bilgisayar tanımlama programından yararlanmışlar. Elde edilen sonuçlara göre; Şirvan ve Pervari bölgesi üzümlerinin genel olarak diğer bölgelere göre yüksek pH ve Kuru Madde Miktarlarına sahip oldukları, ancak Eruh ve Siirt merkez bölgesinde yetişen çeşitlerde asidin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. SÇKM değerlerinin ise %12-24 arasında değiştiğini saptamışlardır.

Sönmez ve ark. (2013), bu çalışmayı Siirt merkez ve bazı ilçelerinde yetiştirilen yerel üzüm çeşitlerinin beslenme durumlarını ve sorunlarını ortaya koymak amacıyla yürütmüşlerdir. Çalışma alanını temsilen 5 üzüm bağında bulunan 31 yerel üzüm çeşitlerinden ben düşme zamanında yaprak ve toprak örnekleri almışlardır. Toprak örneklerinde bazı fiziksel ve kimyasal analizler (pH, toplam tuz CaCO_3 , organik madde, N, P, K, Ca, Mg, Fe, Mn, Zn, Cu) yaprak örneklerinde de makro ve mikro element (N, P, K, Ca, Mg, Fe, Mn, Zn, Cu) analizlerini yapmışlardır. Analiz sonuçları referans değerleriyle karşılaştırılarak toprakların fiziksel ve kimyasal özellikleri ile üzümlerin beslenme durumları incelemiştir. Yapılan toprak analiz sonucunda bölgelerin kireç içeriği ve pH değerlerinin yüksek, başta yarayıklı fosfor olmak üzere alınabilir demir ve çinko bakımından noksan olduğu, yaprak analizleri sonucunda da bağlarda azot, mangan ve bakır hariç diğer besin elementleri yönüyle açlık çektiğini belirlemiştir. Çeşitlerin beslenmelerinin birbirlerinden farklılık gösterdiğini aynı bölgede birkaç kritik seviyenin altında olmasına karşılık birkaç da kritik seviyenin üzerinde olduğunu tespit etmişler. Bu durumun mangan ve bakır için daha belirgin olduğunu görmüşlerdir.

Eren ve Yağcı (2013), tarafından 2009-2010 yıllarında Sivas'ın Gemerek ilçesinde yetiştiriciliği yapılan Karabekir, Göğcek, Dişieldaş, Kabaeldaş, Gülüzümü, Kehribar, Patlakkara, Dikkarabekir ve Meme üzümü olmak üzere 9 üzüm çeşidinin uluslararası normlar çerçevesinde ampelografik özelliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, denemeye alınan üzüm çeşitlerinin ampelografik özellikleri, verim ve kaliteye ilişkin özelliklerini incelemiş ve fenolojik dönemleri gözlemlemiştir. Araştırma sonucunda bağcılık konusundaki zengin genetik potansiyelimizin ortaya çıkarılması amacıyla yapılan ampelografik çalışmada çeşitlerin tamamının *V. Vinifera L.* türüne ait çeşitler oldukları saptamıştır. Ayrıca ayrıntılı olarak incelemiş çeşitlerde ortak olarak belirlenen özelliklerin bu türe ait çeşitlerde yaygın olarak bulunabileceği kanısına varmıştır.

Doğan ve ark. (2015), tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, Hakkâri yöresinde yetiştirilen Tayifi, Besyane, Ğeristi, Mırnık ve Spiyav üzüm çeşitlerinin bazı ampelografik özelliklerini IBPGR (Uluslararası Bitki Genetik Kaynakları Merkezi) tarafından hazırlanan "Üzüm Tanımlayıcılarına" göre belirlemiştir. Çalışmada,

çeşitlerin tamamını *V. Vinifera L.* türüne ait oldukları, erselik çiçek yapısına sahip ve çekirdekli oldukları belirlemişlerdir. Ayrıca çeşitlerin tane şekillerini incelediklerinde ise Tayfi çeşidinin “uzun oval” şeklinde olup diğer çeşitlerde ise “yuvarlak” şeklinde olduklarını saptamışlardır.

Karataş ve ark. (2010), Kalecik Karası üzüm çeşidinde (*V. Vinifera L.*) ürün dalı istikametlerinin üzüm verim ve kalite üzerine etkilerini araştırmıştır. Çift kollu guyot terbiye sistemi uygulanarak yetiştirilmiş olan Kalecik karası üzüm çeşidinin kış budamasından sonra 10 gözlü ürün dallarının teller üzerine 5 farklı (Yatay şekli, Dikey şekli, 45°'lik Açılı şekil, Yay şekil, Serbest şekil) bağlama şeklinin, ürün verim ve kalite özellikleri üzerine etkilerine bakmıştır. Sonuç olarak 45°'lik Açılı şekil ve Yay şekil uygulamalarının, verim ve kalite özelliklerinin pratiğe dökülebilecek nitelikte olumlu sonuçlar verdiği ortaya çıkmıştır.

Akdeniz ve Altındişli (2013), Afyonkarahisar merkez ilçede geleneksel bağcılık yapılan yerli bağların 2005-2006 ve 2006-2007 yıllarında yaptıkları çalışmaları sunmuşlardır. Bu bağlarda daha önce incelemeler yapılmamış, çoğu yaşlı yok olmaya yüz tutmuş çeşitlerden oluşmaktadır. 2003 yılından beri ön çalışmalar yapılarak belirlenmiş 6 yerel üzüm çeşidi (Veyisoğlu, Kanlı Üzümlü, Acıkara Üzümlü, Pembe Çavuş, Kara Dirmit, Sarı Emin) incelemişlerdir. Bu çeşitler Afyonkarahisar merkez ilçeye bağlı dört lokasyondan (Büyük ve Küçük Kalecik Köyü, Kışlacık Köyü, Sarık Köyü ile Ekmen ve Çakır köyleri) seçmişlerdir. Vejetasyon yılı, çeşit ve lokasyon değişkenleri açısından, bu yerel üzüm çeşitlerinin (*V. Vinifera Spp.*) üzüm kalite karakteristiklerini incelemişlerdir. Sonuç olarak, incelenen bu altı yerel üzüm çeşidinin değerli, önemli ve korunmaya değer genetik kaynaklar olduklarını tespit etmişlerdir.

Güler ve ark. (2013), Mardin illi Türkiye bağcılığında yerel çeşitleri ile zengin bir bağcılık kültürüne sahiptir. Bu çalışmada Mardin merkez ilçeye bağlı Elmabahçe Köyü'nde asma gen kaynağı olarak önem taşıyan 12 üzüm çeşidi tespit etmişlerdir. Ampelografik tanımlarda toplam 40 OIV kriteri kullanmışlardır. Ampelografik gözlem ve ölçümler 2 yıl boyunca tekrarlanmış, çalışılan genotipler literatür ile karşılaştırılarak sinonim olma durumlarını değerlendirmişlerdir. Buna göre Şinik, Reş ve Nukil Qijak

çeşitleri ilk olarak bu çalışma ile tanımlanmış olup önceki çalışmalarda belirlenen 9 çeşit ise daha detaylı ampelografik değerlendirmeler yapılarak tanımlanmıştır.

Özer ve ark. (2005), Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü'nde yürütülen bu çalışmada bu enstitüde ıslah edilen çekirdeksiz sofralık üzüm çeşitlerinden 2B-56 ve 3A-261 çeşitlerinde tane tutumu döneminde ürün dalında yapılan bilezik alma uygulaması ve gibberellik asidin (GA_3) tane tutumundan 10 gün sonra hormon uygulamasının tekrarlanması genelde tane ağırlığında artışa neden olmuş; tane ağırlığını arttırma amacıyla tam çiçeklenmede 10 ppm + tane tutumunda 20 ppm + tane tutumundaki uygulamadan 10 gün sonra 20 ppm GA_3 yeterli bulunmuştur. Bilezik alma tane eni ve boyuyla birlikte tane ile tane sapı bağlantısında kontrole göre artış sağlanmıştır. Bilezik alma uygulaması yapılan 3A-261 omcalarında kuru madde kontrole göre azalış göstermiş ve uygulamalar içerisinde en düşük değeri almıştır. Bu çeşitte tane ağırlığını kontrole göre önemli oranda arttıran uygulamalar tam çiçeklenme 10 ppm + tane tutumunda 20 ppm + tane tutumundaki uygulamadan 10 gün sonra 20 ppm GA_3 ve bilezik alma olmuştur.

İlgin ve Yıldız (2005), tarafından bu araştırma 1999-2005 yılları arasında Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğünde yürütülmüştür. Uygulamalar Enstitünün Koleksiyon parselindeki Kuş Üzümlü çeşidi aşamalarında yapılmıştır. Asmalara kış budamasında 12-14 gözlü 4,6,8 ve 12 adet bayrak bırakılmıştır. Farklı göz yükünün verim kalite ve çubuk gelişimi üzerine etkileri saptanmıştır. Asmada ürün çubuğu arttıkça, üzüm verimi, salkım sayısı artmış; suda çözünabilir kuru madde, kuruma randımanı ve çubuk ağırlığı azalmıştır. Asma başına en uygun ürün çubuğu sayısı 8 adet olduğu saptanmıştır.

Özdemir ve Tangolar (2005), Çukurova ve Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümlerinde 1997-1998 yıllarında yürütülen bu çalışmada, Perle de, Csaba, Perlette, Cardinal, Muscat, Rein de Vigne, Tarsus Beyazı ve Alphonse Lavalle sofralık üzüm çeşitlerinin belirli fenolojik devreler arasındaki sürede, etkili sıcaklık toplamı değerlerinin incelenmesi ve olgunluğuna kadar ki sürede her iki bölgede salkım ve tane ile sıra özelliklerinde oluşan farklılıkların belirlenmesi amaçlanmıştır. Sonuçta

etkili sıcaklık toplamı (EST) değerlerinin her iki ilde de bağcılık açısından sorun yaratmayacak düzeyde olduğu belirlenmiştir. Diyarbakır ilinde genellikle daha yüksek EST değeri saptanmıştır. Çeşitlerde fizyolojik aktivite Diyarbakır ilinde daha erken başlarken, meyve olgunlaşmasının Adana ilinde daha erken olduğu gözlenmiştir. Salkım, tane ve sıra özelliklerine ilişkin bulguların çeşitlere göre farklılık gösterdiği belirlenirken her iki ekolojide değerlerin birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Kısmalı ve Dardeniz (2002), bu araştırma Çanakkale Meyvecilik Üretim İstasyonu Müdürlüğü Umurbey İşletmesi'nde bulunan Cardinal ve Amasya üzüm çeşitleri üzerinde, 1998 ve 1999 yıllarında yürütülmüştür. Araştırmada, iki farklı yeşil budama uygulamasının vegetatif gelişme ile üzüm verim ve kalitesine olan etkileri incelenmiştir. Bu amaçla yöre yetiştiricileri tarafından benimsenmiş olan birinci yeşil budama uygulaması kontrol olarak seçilmiş, bu uygulamada yaz sürgünlerinde uç alma ve sürgün seyreltme işlemleri yapılmıştır. İkinci yeşil budama uygulamasında ise, primer ve sekonder tomurcuklardan süren yaz sürgünlerinin tamamı, uç alma işlemi yapılmaksızın üst bağlama teline uzun olarak yatırılıp bağlanmıştır. İkinci uygulama ile toplam yaprak alanı ve omca başına düşen somak adedinin birinci uygulamaya göre artışı sonucu, çeşitlerdeki üzüm verimi artmıştır. Aynı uygulama Cardinal üzüm çeşidinde üzüm kalitesine yönelik bulguları etkilemezken, vegetatif gelişmeye paralel olarak bir yıllık dal ağırlığı ile aşı kalemi çeliği adedini birinci uygulamaya göre artmıştır. Bu uygulamanın Amasya üzüm çeşidine vegetatif gelişmeye etkisi saptanmamış, ancak ortalama salkım sıklığı, titre edilebilir asit ve olgunluk indisi (% SÇKM /Asit) gibi üzüm kelimesine yönelik bazı bulgular olumlu yönde etkilenmiştir.

İlter ve ark.(1998), tarafından Manisa ili, Turgutlu ilçesi, Akçapınar köyünde Yuvarlak Sultani üzüm çeşidinin bulunduğu bağda çevre dostu ve yoğun tarım üretim yöntemleri ile üzümün verim ve kalitesi üzerine etkilerini araştırmışlardır. Uygulamanın 1996 ve 1997 yılı sonuçlarına göre üzüm verimi her iki yılda da yoğun tarım yönteminde önemli derecede yüksek olmuş, kalite özellikleri bakımından ise önemli bir farklılık tespit edilmemiştir.

Özer ve Usta (1998), bu çalışma 1994 ve 1995 yıllarında Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü'nde Kober 5 BB üzerine aşılı ve guyot terbiye sistemi verilmiş 14 yaşlı Cardinal bağında gerçekleştirilmiştir. Ethephon 0, 125, 250 ve 500 ppm dozlarında ben düşme döneminde salkımlara püskürtme şeklinde uygulanmıştır. Üzümlerin derimi iki defada gerçekleştirilmiştir. Ethephon uygulaması yapılan omcalarda renklendirmenin daha iyi olması nedeniyle ilk hasatta derilen üzüm miktarı kontrole oranla daha yüksek olmuştur. İki yılın verileri toplu olarak değerlendirildiğinde 250 ve 500 ppm' lik ethephon uygulamalarında toplam ürünün yaklaşık %65' i birinci hasatta derilirken, kontrol uygulamasında bu oranın madde % 38'e kadar düştüğü görülmüştür. Aynı dozlar ikinci hasatta derilen üzümlerde salkım ve tane ağırlığı üzerine önemli etkileri bulunmamıştır.

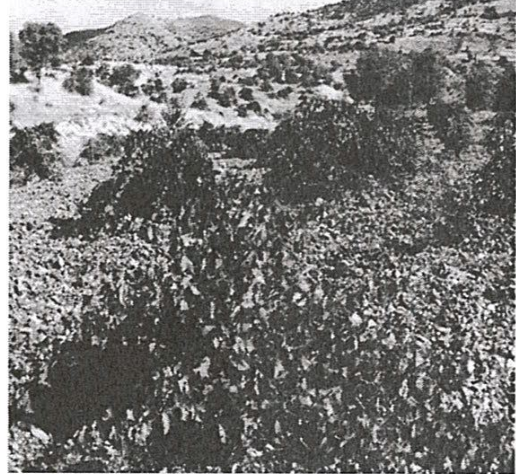
3. MATERYAL VE METOT

3.1. Materyal

Bu çalışma, 2016-2017 yıllarında budamadan hasat dönemine kadar geçen süre içerisinde Siirt ili ve merkeze bağlı 6 (Kurtalan, Baykan, Şirvan, Pervari, Tillo, Eruh) ile Batman ili ve merkeze bağlı 5 (Gercüş, Beşiri, Sason, Kozluk, Hasankeyf) ilçelerin köylerinde yetişen 28 adet yerel üzüm çeşidi üzerinde yürütülmüştür.. Üzerinde çalışılan 28 adet üzüm çeşitlerinin ismi ve sinonimleri Çizelge 3.1.'de verilmiştir. Çalışmanın yürütüldüğü bağ alanları ise Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.'de verilmiştir.

Şekil 3.1. Siirt ili bağlarından bir görüntü

Şekil 3.2. Batman ili bağlarından bir görüntü

Çizelge 3.1. Siirt ve Batman illerinde yetişen yerel üzüm çeşitleri ve sinonimleri

Siirt Üzüm Çeşitleri	
Yerel çeşit ismi	Sinonimleri
Sinceri	Şıraybin
Tayfi	Sorava, Tayifi, Tayf
Tri sipi	
Karo	
Binetahti	Çörtlük, Öftük Siirtli
Siyah gemur	
Gevzane	
Emiri	
Kışmir	
Cevzen	
Gozane	Gözani, Cevizi
Siyah boğa	
Reşa aliyan	Reşa ruhi
Veledazine	
Tilimitir	
Hannog	
Paize	
Meyanuk	Meyan
Batman Üzüm Çeşitleri	
Yerel çeşit ismi	Sinonimleri
Mazrumi	Mazrumi, Şire
Zeyti	
Kerküş	
Kohar	Yuvarlak, Kevhar
Hasani	Gözene
Guştö	
Hılsık	
Zerrık	
Şiro	

Drejik	
--------	--

3.2. Metot

Üzerinde çalışılan üzüm çeşitlerine ait örnekler verim çağında ve kendi kökleri üzerinde yetişen sağlıklı omcalardan alınmıştır. Çalışmanın olduğu bağ alanları Siirt ve Batman İl Tarım ve Orman İlçe Müdürlüklerinden alınan bilgiler doğrultusunda bağcılığın yoğun olarak yapıldığı yerlerde yürütülmüştür. Siirt ve Batman illeri ve ilçelerinde 28 adet yerel üzüm çeşidinin analizleri yapılmıştır. Üzüm çeşitlerinden alınan örnekler Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü laboratuvarında analiz edilmiştir. Bu araştırmamda Siirt ve Batman illerinde 28 adet yerel sofralık, kurutmalık, şaraplık, sıralık üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında yerel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özelliklerini belirlemek amacıyla fenolojik gözlemler, salkım ağırlıkları (g), omca verimi (kg), dekara verim (kg/da), tane boyutları (mm), tane ağırlıkları (g), kuru madde (SÇKM) %, pH ve tartarik asit miktarları (g/l) incelenmiştir. Yapılan bu çalışmanın sonucunda, elde edilen veriler doğrultusunda verim ve kalite özellikleri en iyi olan, yöreye en uygun adaptasyon sağlayan çeşitler belirlenmiştir. Çeşitlere ait üzüm örnekleri 2016-2017 yılı Eylül ve Ekim aylarında hasat dönemlerinde alınmıştır. Alınan üzüm çeşitleri 3'er tekerrürlü olarak analiz edilmiş olup bu çalışma ile verim ve kalite özellikleri belirlenmiştir.

3.2.1. Fenolojik Gözlemler

Asmada kış gözlerin uyanmasından olgunluğuna kadar geçen aşamalara “fenolojik gelişme aşamaları” olarak tanımlanmaktadır. Her çeşidin yetiştiği bağ alanlarında fenolojik gelişme dönemleri (sürme, tam çiçeklenme, tane tutumu, ben düşme, olgunlaşma) takip edilerek kaydedilmiştir.

3.2.2. Salkım Ağırlığı (g)

Olgunluk zamanına gelmiş üzüm çeşitlerinin yaz sürgünlerinden alınan 1. ve 2. salkımlar dijital terazi ile ölçülerek ortalama salkım ağırlığı tespit edilmiştir.

3.2.3. Verim (kg/omca)

Omca başına verim (kg), bağlarda omca başına hasat edilen üzümler dijital terazi ile 1-3 omca olacak şekilde tartılarak belirlenmiştir.

3.2.4. Dekara Verim (kg/da)

Bağ alandaki 1-3 omcanın verim ortalaması ölçülmüş olup elde edilen değer in bağdaki omca sayısı ile çarpılarak tespiti yapılmıştır.

3.2.5. Tane Ağırlığı (g)

Üzüm çeşitlerinde alınan 100 adet üzüm tanesi dijital terazi ile tartılmış olup elde edilen değerlerin 100'e bölünmesi ile de ortalama tane ağırlığı tespit edilmiştir.

3.2.6. Suda Çözünebilir Kuru Madde (SÇKM) (%)

El ve dijital refraktometre ile ölçülmüştür. Üzüm tanelerinin sıkılmasıyla elde edilen üzüm tanelerinin suyu çıkarılmıştır. Daha sonra refraktometre ile suda çözünür kuru madde miktarı % (SÇKM) olarak ölçülmüştür. Laboratuarda yapılan SÇKM ölçümü Şekil 3.3.'de verilmiştir.

Şekil 3.3. Dijital Refraktometre ile SÇKM ölçümü

3.2.7. pH

Üzüm suyunun asitlik veya bazlık durumunu gösteren ölçüm olup çözeltide bulunan H^+ iyonunun konsantrasyonunu ifade eder. Üzüm salkımlarından alınan yaklaşık 100 adet tanenin sıkılmasıyla elde edilen üzüm suyunun pH metre cihazıyla pH değerleri ölçülmüştür. Laboratuarda yapılan pH ölçümü Şekil 3.4.'de verilmiştir.

Şekil 3.4. pH metre ile pH ölçümü

3.2.8. Titre Edilebilir Asit Miktarı (g/l)

Hasat döneminde alınan üzüm çeşitlerinin sıkılmasıyla elde edilen üzüm suyu 10 ml'lik beherlere konulmuştur. Daha sonra ise üzüm suyu üzerine 20 ml saf su eklenerek Elektro metrik yöntemle bitiş noktası olan $pH = 8,1$ 'e kadar 0,1 NaOH ilavesi ile titrasyon tamamlanmıştır. Titrasyon asitliği ise aşağıdaki eşitlikten yararlanılarak hesaplanmıştır.

Titrasyon asitliği, % =

Kullanılan sodyum hidroksit miktarı (ml) X Equivalent değeri (0,075 g) X 100

Titre edilen örneğin gerçek miktarı (ml)

3.2.9. Tane En ve Boyu (mm)

Çeşitlere ait üzüm salkımlarından rastgele koparılan yaklaşık 100 adet üzüm taneleri dijital kumpas yardımıyla en-boy ölçümü yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Fenolojik Gözlemler

2016-2017 yılında kaydedilen Siirt ve Batman illerine ait 28 adet yerel üzüm çeşitleri üzerinde yapılan fenolojik gözlem bulguları Çizelge 4.1.'de verilmiştir.

4.1.1. Sürme

Asmalarda tomurcuklarda sürme 1 Nisan ile 5 Nisan tarihleri arasında gerçekleşmiştir. En geç süren üzüm çeşidi Reşa aliyan, Kerküş, Paize, Kışmir ve Siyah gemur (05.04.2016) en erken süren üzüm çeşidi ise Tılimitir (01.04.2016) olmuştur.

4.1.2. Tam Çiçeklenme

Çiçeklenme çeşitlere göre değişmekle beraber 24 Mayıs tarihinden 3 Haziran tarihine kadar olan dönem içerisinde gerçekleşmiş olduğu görülmüştür.

4.1.3. Tane Tutumu

Tane tutumunun 14-18 Haziran tarihleri arasında gerçekleştiği tespit edilmiştir.

4.1.4. Ben Düşme

Üzüm tanelerin yumuşamaya başladığı ve yeşil renginin üzüm çeşitlerine göre beyaz, siyah veya kırmızıya dönmeye başladığı evredir. Ben düşme 21 Temmuz -18 Ağustos tarihleri arasında olmuştur. İlk ben düşme Sinceri (21.07.2016) üzüm çeşidinde görülmüştür.

4.1.5. Olgunlaşma

Üzüm çeşitleri genellikle ağustos ve eylül aylarında olgunlaşmaya başlamıştır. İlk olgunlaşan üzüm çeşidi Tri sipi, Sinceri, Zeyti, Hılsık ve Drejik (27.08.2016) olup en geç olgunlaşan üzüm çeşidi ise Mazrumi, Tayfi (25.09.2016), Reşa aliyan (24.09.2016), Karo, Gozane (23.09.2016), Kohar ve Kerküş (22.09.2016) oldukları görülmüştür.

Çizelge 4.1. Batman ve Siirt illerinde yetişen yerel üzüm çeşitlerinin fenolojik safhaları

Çeşitler	Sürme	Tam Çiçeklenme	Tane Tutumu	Ben Düşme	Olgunlaşma
Mazrumi	04.04.2016	28.05.2016	18.06.2016	16.08.2016	25.09.2016
Binetahti	04.04.2016	02.06.2016	16.06.2016	17.08.2016	06.09.2016
Hasani	03.04.2016	02.06.2016	17.06.2016	15.08.2016	04.09.2016
Kohar	03.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	18.08.2016	22.09.2016
Kerküş	05.04.2016	27.05.2016	15.06.2016	17.08.2016	22.09.2016
Tayfi	03.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	16.08.2016	25.09.2016
Sinceri	02.04.2016	24.05.2016	15.06.2016	21.07.2016	27.08.2016
Guşto	04.04.2016	29.05.2016	16.06.2016	04.08.2016	02.09.2016
Zeyti	02.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	17.08.2016	27.08.2016
Hılsık	03.04.2016	01.06.2016	16.06.2016	15.08.2016	27.08.2016
Zerrik	04.04.2016	27.05.2016	17.06.2016	15.08.2016	03.09.2016
Tri sipi	03.04.2016	27.05.2016	15.06.2016	29.07.2016	27.08.2016
Şiro	04.04.2016	02.06.2016	18.06.2016	15.08.2016	05.09.2016
Drejik	03.04.2016	28.05.2016	15.06.2016	16.08.2016	27.08.2016
Kışmır	05.04.2016	01.06.2016	17.06.2016	15.08.2016	03.09.2016
Emiri	03.04.2016	26.05.2016	16.06.2016	14.08.2016	05.09.2016
Veledazine	02.04.2016	25.05.2016	14.06.2016	15.08.2016	03.09.2016
Reşa alıyan	05.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	16.08.2016	24.09.2016
Gozane	04.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	15.08.2016	23.09.2016
Cevzen	03.04.2016	02.06.2016	18.06.2016	14.08.2016	05.09.2016
Siyah boğa	04.04.2016	28.05.2016	17.06.2016	13.08.2016	05.09.2016
Tilimitir	01.04.2016	01.06.2016	18.06.2016	14.08.2016	04.09.2016
Hannog	04.04.2016	27.05.2016	15.06.2016	15.08.2016	05.09.2016
Paize	05.04.2016	29.05.2016	16.06.2016	17.08.2016	06.09.2016
Karo	04.04.2016	03.06.2016	18.06.2016	15.08.2016	23.09.2016
Meyanuk	03.04.2016	02.06.2016	18.06.2016	15.08.2016	17.09.2016
Gevzane	02.04.2016	28.05.2016	15.06.2016	14.08.2016	07.09.2016
Siyah gemur	05.04.2016	28.05.2016	15.06.2016	15.08.2016	05.09.2016

4.2. Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özellikleri

2016-2017 yıllarında Siirt ve Batman illeri ve ilçelerinde bağ alanlarında yetişen 28 yerel üzüm çeşidi incelenmiştir. Bu çeşitlerin verim ve kalite özelliklerinin yanı sıra coğrafi özellikleri de tespit edilmiştir. Tespit edilen verim değerleri, salkım ağırlığı, omca verimi ve dekara verim olmuştur. Kalite özelliklerinde ise suda çözünabilir kuru madde miktarı (ŞÇKM), pH, tartarik asit miktarı, tane ağırlığı ve tane boyutları (en ve boy) olarak belirlenmiştir.

4.2.1. Binetahti Üzüm Çeşidi

Binetahti üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.2.'de verilmiştir.

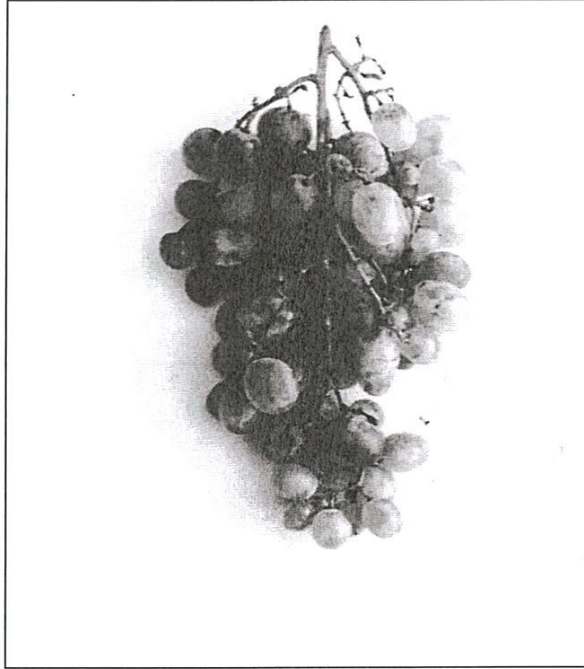
Çizelge 4.2. Binetahti (Çörtlük) üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Binetahti	Siirt	Merkez	Meydandere	Birkaliçka	37S92489996 4211487651N	Sofralık- Kurutmalık

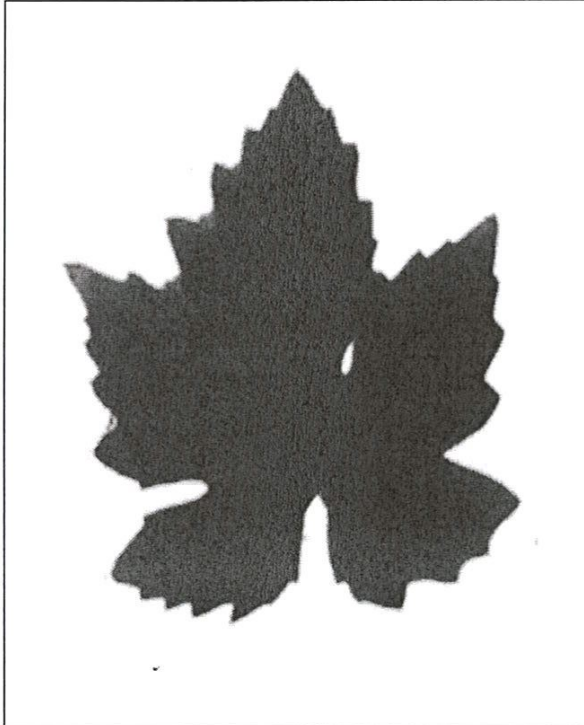
Çizelge 4.3.'de Binetahti üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Binetahti yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 228.88 g omca verimi 6.40 kg, dekara verim ise 630 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünabilir kuru madde miktarı (SÇKM) %14.93, pH 3.81, tartarik asit miktarı 5.40 g/l, tane ağırlığı 3.15 g, tane eni 16.78 mm ve tane boyu ise 19.91 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.3. Binetahti (Çörtlük) üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünabilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
288.88	6.40	630.00	14.93	3.81	5.40	3.15	16.78	19.91

şekil 4.1. Binetahti üzm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.2. Binetahti üzm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.2. Hılsık Üzüm Çeşidi

Hılsık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.4.'de verilmiştir.

Çizelge 4.4. Hılsık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

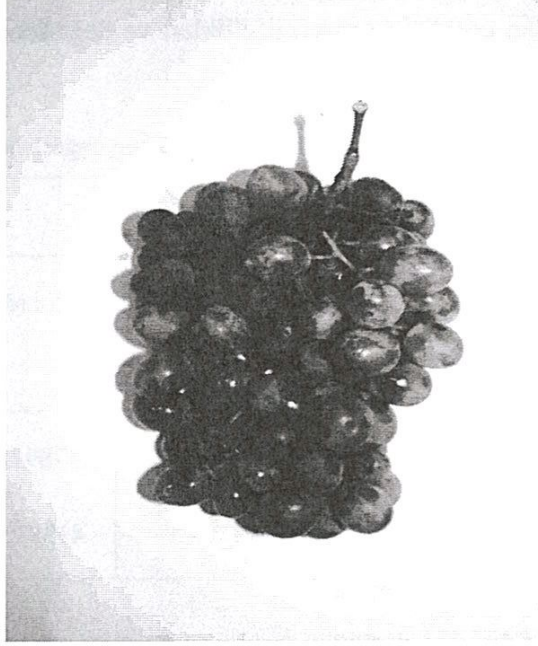
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Hılsık	Batman	Beşiri	Bağda	Sumaki	37S91892054 4128224373N	Sofralık

Çizelge 4.5.'de Hılsık üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Hılsık yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 374.675 g omca verimi 5.70 kg, dekara verim ise 684.00 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %20.06, pH 3.4, tartarik asit miktarı 4.94 g/l, tane ağırlığı 5.2 g, tane eni 18.85 mm ve tane boyu ise 23.10 mm olarak ölçülmüştür.

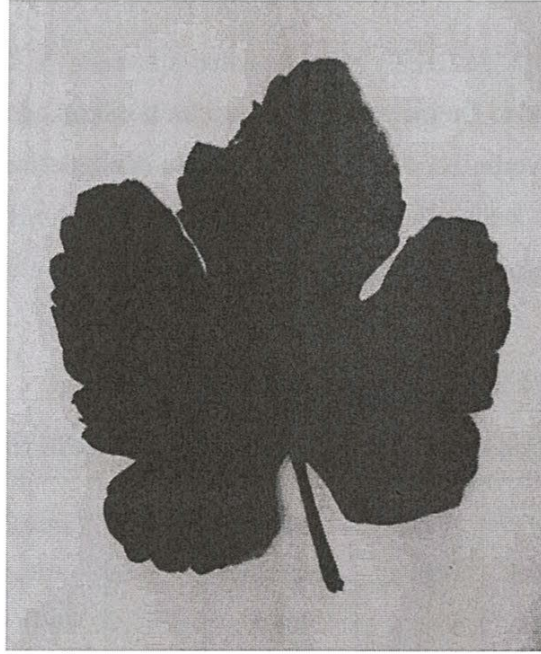
Çizelge 4.5. Hılsık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM)	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

			%					
374.675	5.70	684.00	20.06	3.4	4.94	5.2	18.85	23.10

şekil 4.3. Hılsık ızım çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.4. Hılsık üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.3. Drejik Üzüm Çeşidi

Drejik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.6.'da verilmiştir.

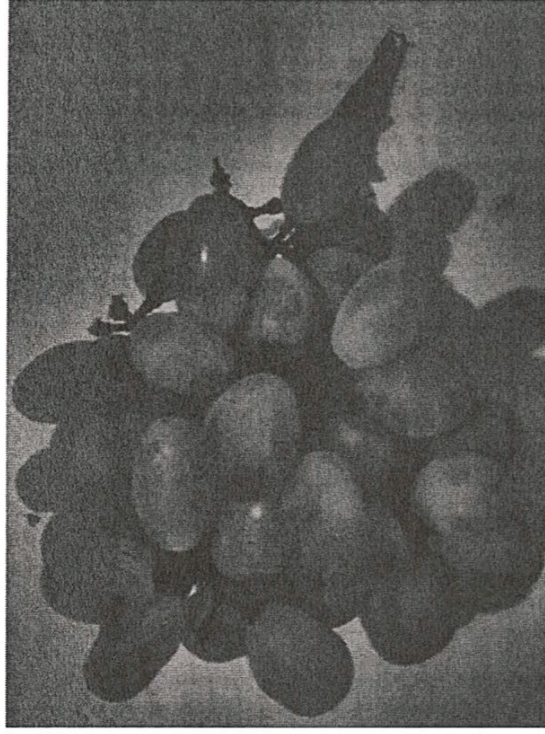
Çizelge 4.6. Drejik üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Drejik	Batman	Gercüş	Çukurçeşme	Mahalleiçi	37S56876212 41381102949N	Sofralık- Kurutmalık

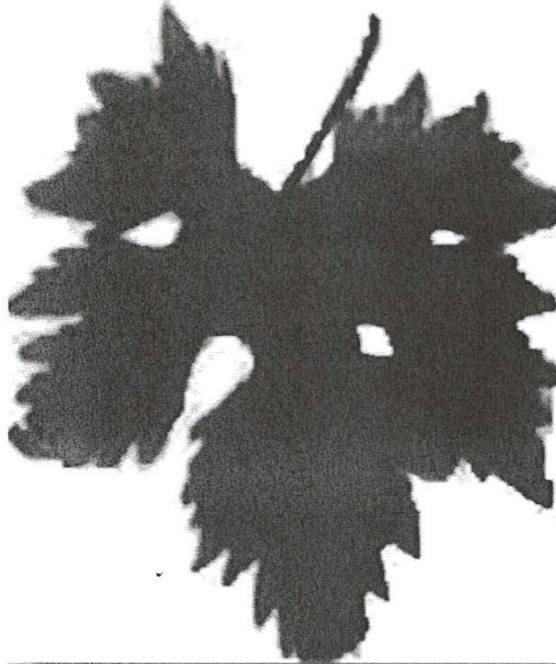
Çizelge 4.7.'de Drejik üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Drejik yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 118.57 g, omca verimi 5.56 kg, dekara verim ise 617.00 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünabilir kuru madde miktarı (SÇKM)%21.60, pH 5.03, tartarik asit miktarı 6.50 g/l, tane ağırlığı 3.83 g, tane eni 14.64 mm ve tane boyu 27.95 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.7. Drejik üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünabilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
118.57	5.56	617.00	21.60	5.03	6.50	3.83	14.64	27.95

Şekil 4.5. Drejik üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.6. Drejik üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.4. Sinceri Üzüm Çeşidi

Sinceri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.8.'de verilmiştir.

Çizelge 4.8. Sinceri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

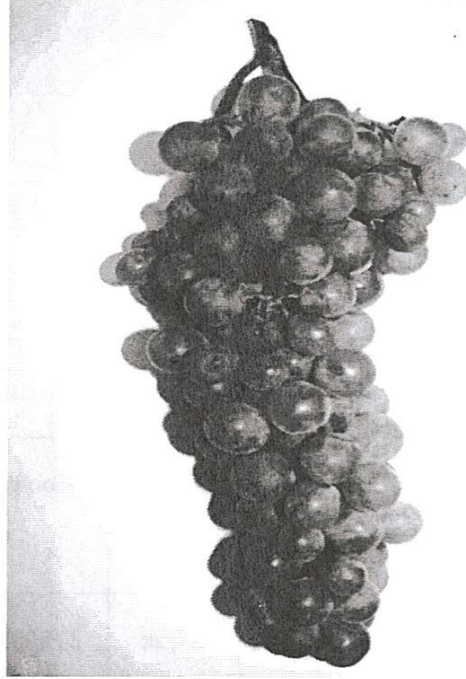
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Sinceri	Siirt	Merkez	Bağtepe	Sanabri	37S9568646 4198188722N	Sofralık

Çizelge 4.9.'de Sinceri üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Sinceri yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 323.05 g, omca verimi 6.60 kg, dekara verim ise 732.00 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %18.85, pH 4.59, tartarik asit miktarı 5.03 g/l, tane ağırlığı 2.78 g, tane eni 16.25 mm ve tane boyu 17.26 mm olarak ölçülmüştür.

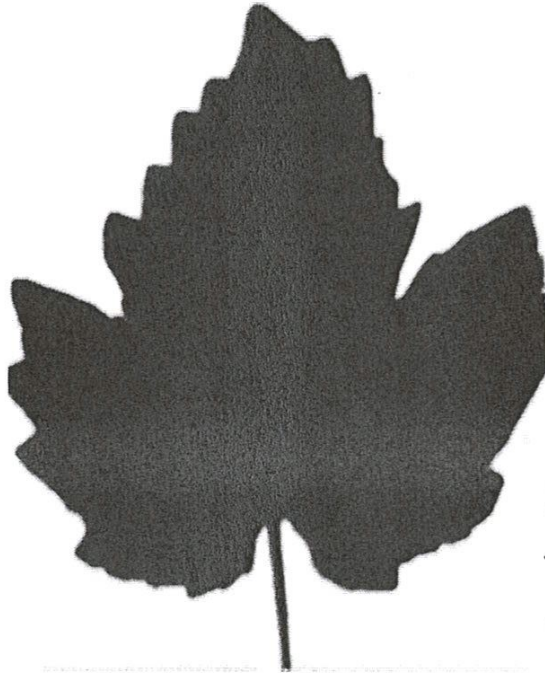
Çizelge 4.9. Sinceri üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

323.05	6.60	732.00	18.85	4.59	5.03	2.78	16.25	17.26
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

Şekil 4.7. Sinceri üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.8. Sinceri üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.5. Siyah Gemur Üzüm Çeşidi

Siyah gemur üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.10.'da verilmiştir.

Çizelge 4.10. Siyah gemur üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Siyah gemur	Siirt	Pervari	Kocaçavaş	Kizak	37S92349507 4259018004N	Sofralık

Çizelge 4.11.'de Siyah gemur üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Siyah gemur yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 269.05 g, omca verimi 4.70 kg, dekara verim ise 470.00 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %15.33, pH 4.52, tartarik asit miktarı 6.48 g/l, tane ağırlığı 5.03 g, tane eni 18.95 mm ve tane boyu 24.44 mm olarak ölçülmüştür.

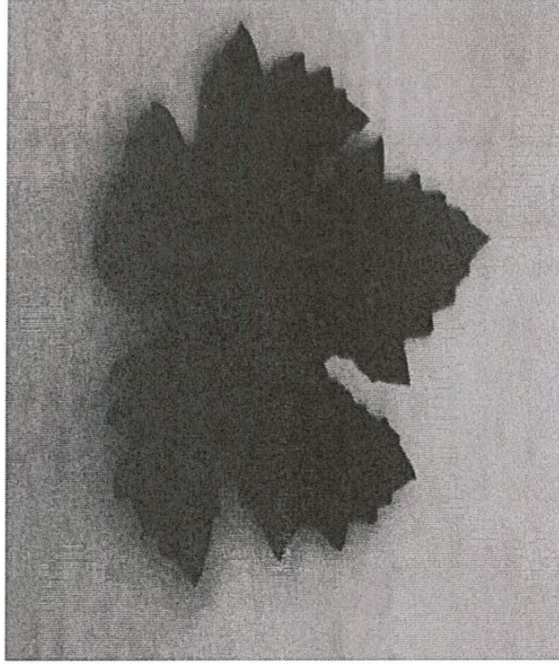
Çizelge 4.11. Siyah gemur üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy

			(SÇKM)					
			%					
269.05	4.70	470.00	15.33	4.52	6.48	5.03	18.95	24.44

Şekil 4.9. Siyah gemur üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.10. Siyah gemur üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.6. Hasani Üzüm Çeşidi

Hasani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.12.'de verilmiştir.

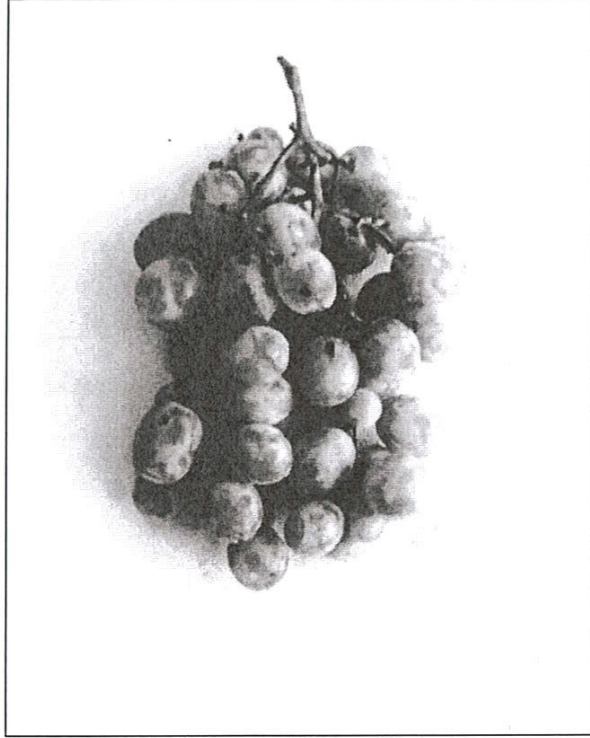
Çizelge 4.12. Hasani üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Hasani	Batman	Gercüş	Pınarbaşı	Harinan	37S56562411 4137904465N	Sofralık

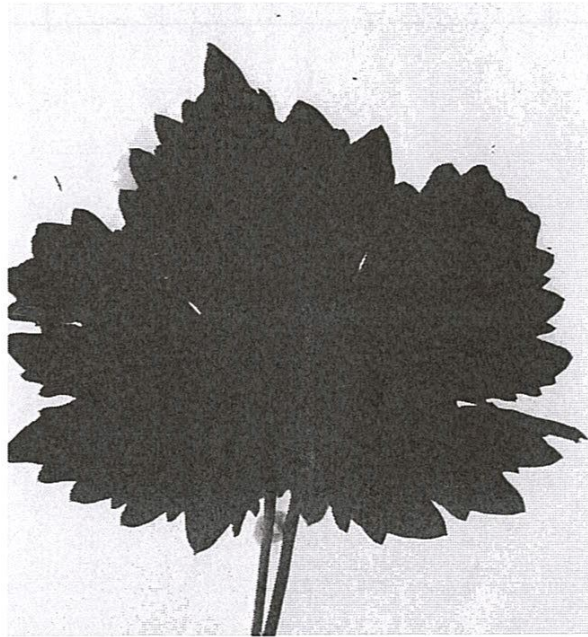
Çizelge 4.13.'de Hasani üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Hasani yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 335.52 g, omca verimi 6.04 kg, dekara verim ise 600 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %17.00, pH 4.41, tartarik asit miktarı 5.68 g/l, tane ağırlığı 6.50 g, tane eni 21.32 mm ve tane boyu 24.69 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.13. Hasani üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
335.52	6.04	600.00	17.00	4.41	5.68	6.50	21.32	24.69

şekil 4.11. Hasani zm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.12. Hasani zm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.7. Tayfi Üzüm Çeşidi

Tayfi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.14.'de verilmiştir.

Çizelge 4.14. Tayfi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Tayfi	Siirt	Merkez	Gökçebağ	Köycivarı	37S90352332 4188202322N	Sofralık

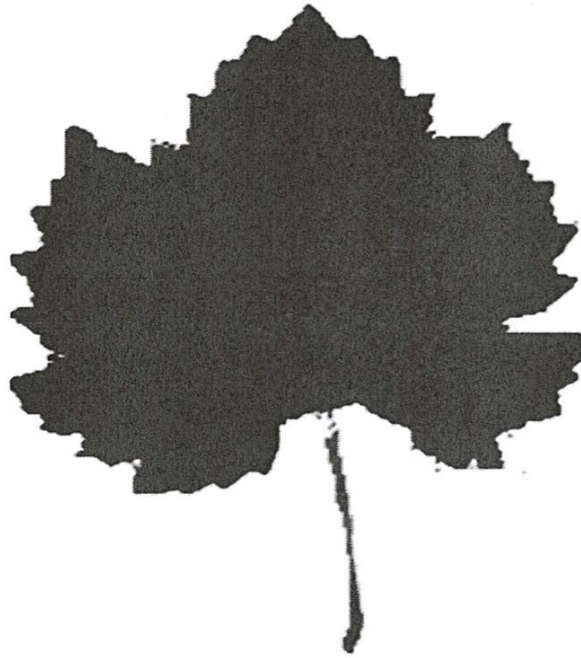
Çizelge 4.15.'de Tayfi üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Tayfi yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 475.51 g, omca verimi 7 kg, dekara verim ise 840 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %19.06, pH 3.22, tartarik asit miktarı 5.1 g/l, tane ağırlığı 3.94 g, tane eni 16.75 mm ve tane boyu 21.25 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.15. Tayfi üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
475.51	7.00	840.00	19.06	3.22	5.1	3.94	16.75	21.25

Şekil 4.13. Tayfi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.14. Tayfi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.8. Tıllimitir Üzüm Çeşidi

Tıllimitir üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.16.'da verilmiştir.

Çizelge 4.16. Tıllimitir üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Tıllimitir	Siirt	Şirvan	Pirinçli	Dari Meydane	37S95365191 4217981279N	Sofralık

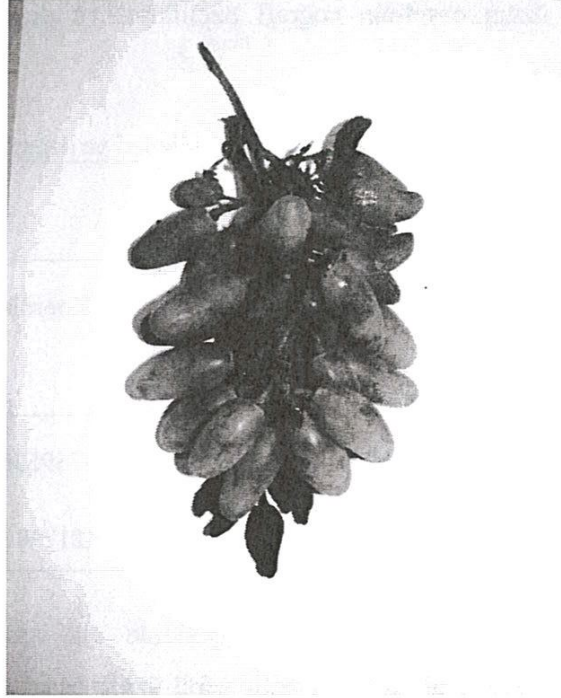
Çizelge 4.17.'de Tıllimitir üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Tıllimitir yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 528.58 g, omca verimi 6.30 kg, dekara verim ise 430 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM)%23.93, pH 4.60, tartarik asit miktarı 5.66 g/l, tane ağırlığı 7.31 g, tane eni 19.90 mm ve tane boyu 32.70 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.17. Tıllimitir üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

4. ARAşTIRMA BULGULARI

528.58	6.30	430.00	23.93	4.60	5.66	7.31	19.90	32.70
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

şekil 4.15. Tılımtir zm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.16. Tılımtir üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.9. Reşa Aliyan Üzüm Çeşidi

Reşa aliyan üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.18.'de verilmiştir.

Çizelge 4.18. Reşa aliyan üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

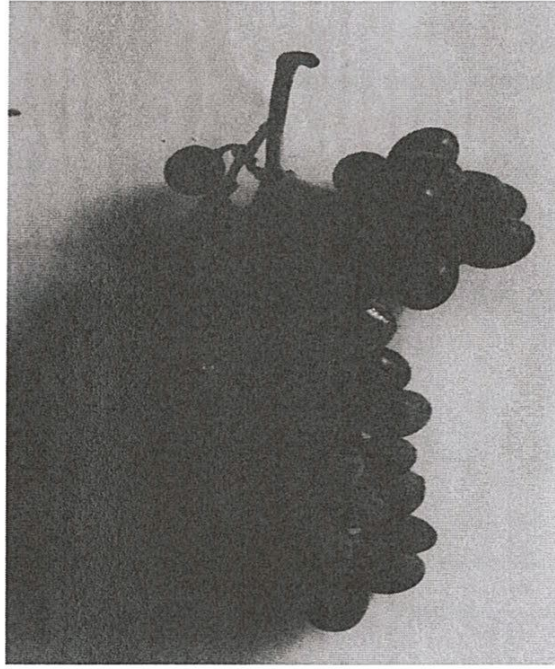
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Reşa aliyan	Siirt	Pervari	Aydın	Balı	37S93167012 4254447520N	Sofralık Kurutmalık

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çizelge 4.19.'de Reşa aliyan üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Reşa aliyan yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 128.44 g, omca verimi 2.50 kg, dekara verim ise 275.00 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %23.4, pH 4.32, tartarik asit miktarı 6.03 g/l, tane ağırlığı 1.82 g, tane eni 12.46 mm ve tane boyu 14.52 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.19. Reşa aliyan üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
128.44	2.50	275.00	23.40	4.32	6.03	1.82	12.46	14.52

Şekil 4.17. Reşa aliyan üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.18. Reşa aliyan üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.10. Hannog Üzüm Çeşidi

Hannog üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.20.'de verilmiştir.

Çizelge 4.20. Hannog üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

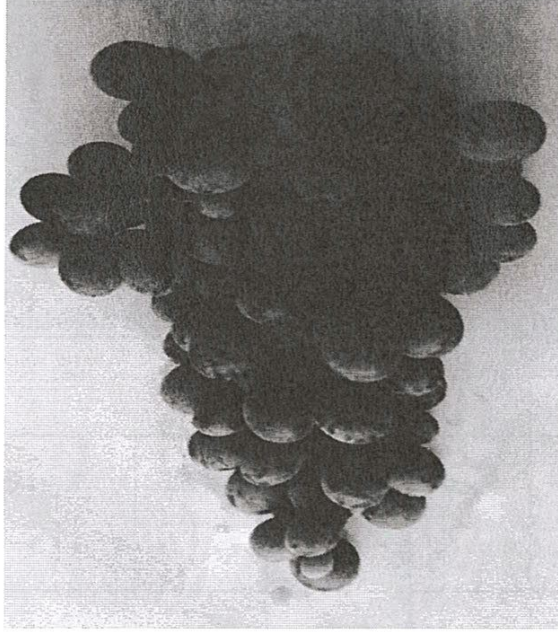
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Hannog	Siirt	Merkez	Doğan	Gera	37S89242 41897843N	Sofralık

Çizelge 4.21.'de Hannog üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Hannog yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 344.80 g, omca verimi 4.10 kg, dekara verim ise 380 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %17.73, pH 3.42, tartarik asit miktarı 5.4 g/l, tane ağırlığı 3.34 g, tane eni 16.94 mm ve tane boyu 21.16 mm olarak ölçülmüştür.

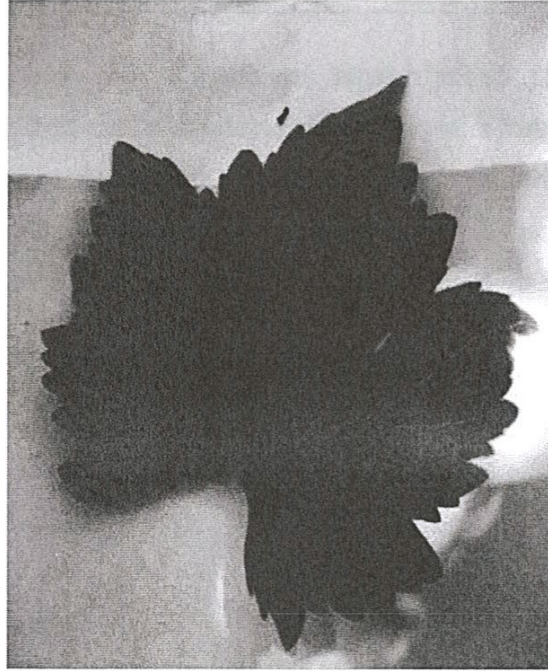
Çizelge 4.21. Hannog üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

344.80	4.10	380.00	17.73	3.42	5.4	3.34	16.94	21.16
--------	------	--------	-------	------	-----	------	-------	-------

Şekil 4.19. Hannog üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.20. Hannog üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.11. Emiri Üzüm Çeşidi

Emiri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.22.'de verilmiştir.

Çizelge 4.22. Emiri üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

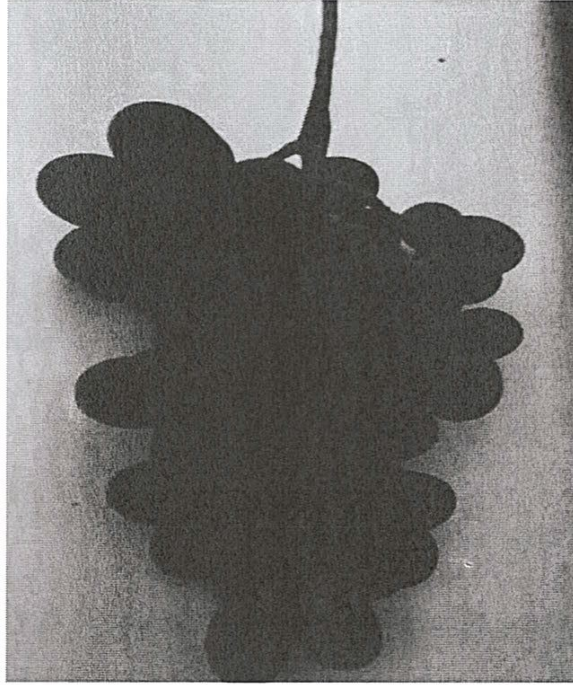
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Emiri	Siirt	Merkez	Doğan	Gera	37S895514 4150136N	Sofralık Kurutmalık

Çizelge 4.23.'de Emiri üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Emiri yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 364.75 g, omca verimi 3.60 kg, dekara verim ise 350 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %15.13, pH 3.8, tartarik asit miktarı 5.60 g/l, tane ağırlığı 2.37 g, tane eni 17.10 mm ve tane boyu 20.06 mm olarak ölçülmüştür.

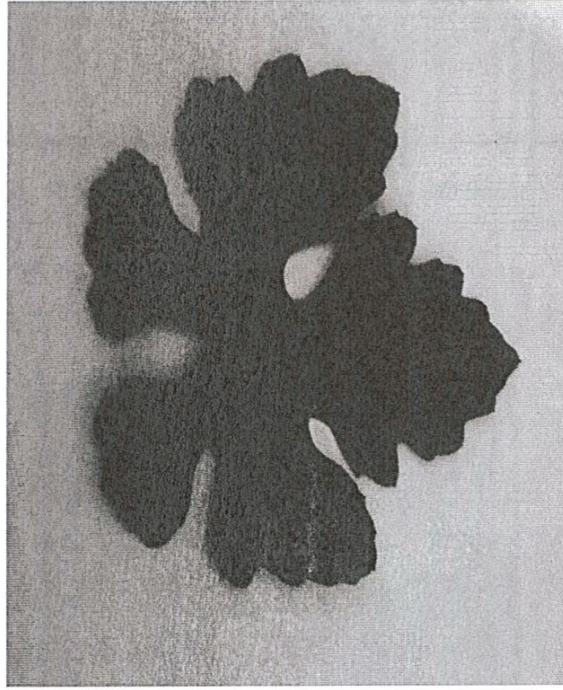
Çizelge 4.23. Emiri üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

			(SÇKM)					
			%					
364.75	3.60	350.00	15.13	3.8	5.60	2.37	17.10	20.06

Şekil 4.21. Emiri üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.22. Emiri üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.12. Veledezine Üzüm Çeşidi

Veledezine üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.24.'de verilmiştir.

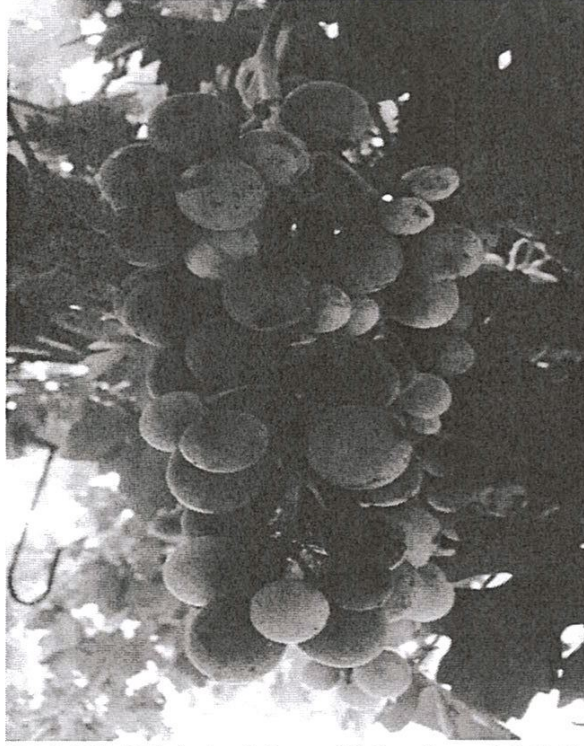
Çizelge 4.24. Veledezine üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Veledezine	Siirt	Merkez	Gökçebağ	Köycivarı	37S90360375 4188030660N	Sofralık

Çizelge 4.25.'de Veledezine üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Veledezine yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 213.56 g, omca verimi 2.70 kg, dekara verim ise 330 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %14.93, pH 2.95, tartarik asit miktarı 6.00 g/l, tane ağırlığı 3.05 g, tane eni 16.33 mm ve tane boyu 21.12 mm ve olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.25. Veledezine üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
213.56	2.70	330.00	14.93	2.95	6.00	3.05	16.33	21.12

şekil 4.23. Veledezine zm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.24. Veledezine zm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.13. Gozane Üzüm Çeşidi

Gozane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.26.'da verilmiştir.

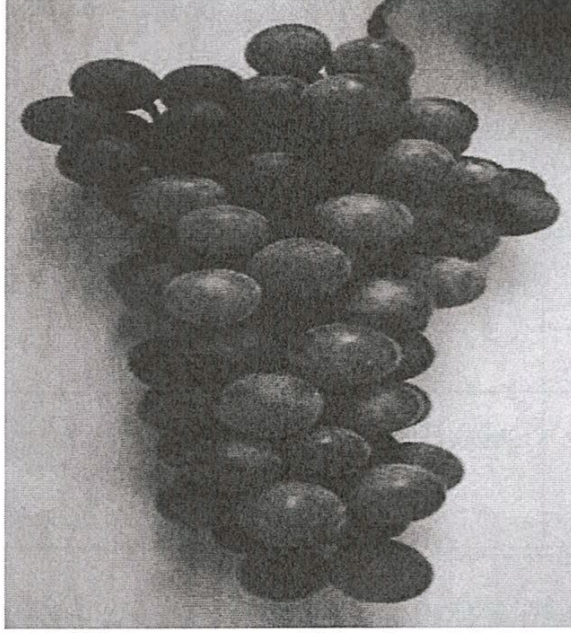
Çizelge 4.26. Gozane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Gozane	Siirt	Şirvan	Kapılı Köyü	Gevri Miraze	37S966175556 4220236480N	Sofralık- Kurutmalık

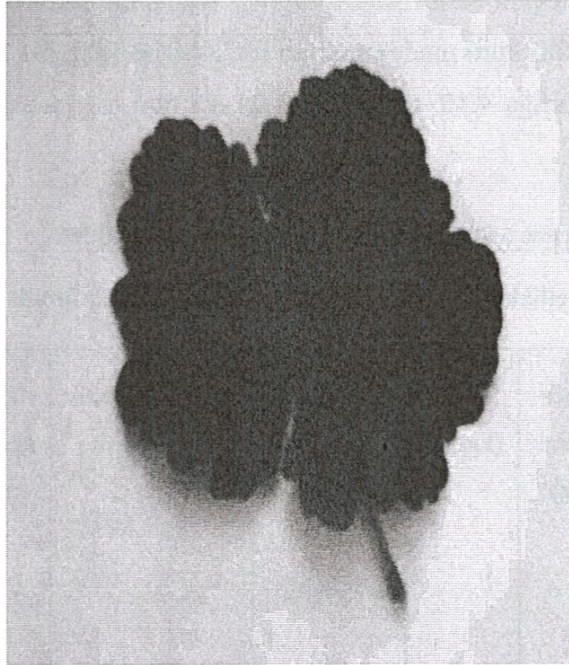
Çizelge 4.27.'de Gozane üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Gozane yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 306.06 g, omca verimi 5.50 kg, dekara verim ise 610 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM)%14.00, pH 3.44, tartarik asit miktarı 5.3 g/l, tane ağırlığı 4.10 g, tane eni 21.40 mm ve tane boyu 22.35 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.27. Gozane üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
306.06	5.50	610.00	14.00	3.44	5.30	4.10	21.40	22.35

şekil 4.25. Gozane zm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.26. Gozane zm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.14. Kerküş Üzüm Çeşidi

Kerküş üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.28.'de verilmiştir.

Çizelge 4.28. Kerküş üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Kerküş	Batman	Gercüş	Bağlarbaşı	Aynahmetki	37S56434421 4139706373N	Sofralık-Kurutmalık

Çizelge 4.29.'de Kerküş üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Kerküş yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 292.93 g, omca verimi 4.20 kg, dekara verim ise 490 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %22.20, pH 3.63, tartarik asit miktarı 4.90 g/l, tane ağırlığı 3.25 g, tane eni 14.32 mm ve tane boyu 17.05 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.29. Kerküş üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM)	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy

4. ARAşTIRMA BULGULARI

			%					
292.93	4.20	490.00	22.20	3.63	4.90	3.25	14.32	17.05

şekil 4.27. Kerküş üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.28. Kerküş üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.15. Cevzen Üzüm Çeşidi

Cevzen üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.30.'da verilmiştir.

Çizelge 4.30. Cevzen üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirm e Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Cevzen	Siirt	Tillo	Fakirullah	Halfziyare	37S95137620 4200887561N	Sofralık

Çizelge 4.31.'de Cevzen üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Cevzen yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 216.05 g, omca verimi 3.20 kg, dekara verim ise 430 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %21.9, pH 4.32, tartarik asit miktarı 6.70 g/l, tane ağırlığı 4.54 g, tane eni 18.32 mm ve tane boyu 19.05 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.31. Cevzen üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
216.05	3.20	430.00	21.9	4.32	6.70	4.54	18.32	19.05

Şekil 4.29. Cevzen üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.30. Cevzen üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.16. Kohar Üzüm Çeşidi

Kohar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.32.'de verilmiştir.

Çizelge 4.32. Kohar üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

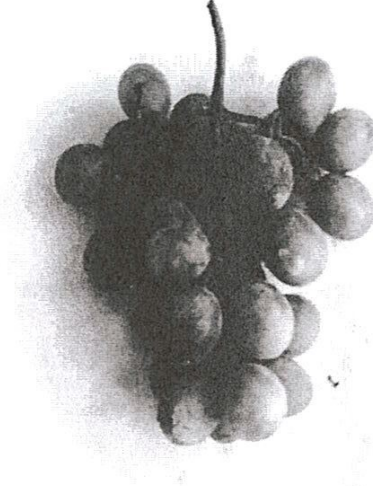
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Kohar	Batman	Gercüş	Akbara	Havka	37S55424453 4142847776N	Sofralık

Çizelge 4.33.'de Kohar üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Kohar yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 432.46 g, omca verimi 6.40 kg, dekara verim ise 630 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM)%20.50, pH 4.50, tartarik asit miktarı 5.70 g/l, tane ağırlığı 3.85 g, tane eni 17.53 mm ve tane boyu 20.48 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.33. Kohar üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)
							En Boy

432.46	6.40	630.00	20.50	4.50	5.70	3.85	17.53	20.48
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

Şekil 4.31. Kohar üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.32. Kohar üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.17. Paize Üzüm Çeşidi

Paize üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.34.'de verilmiştir.

Çizelge 4.34.Paize üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

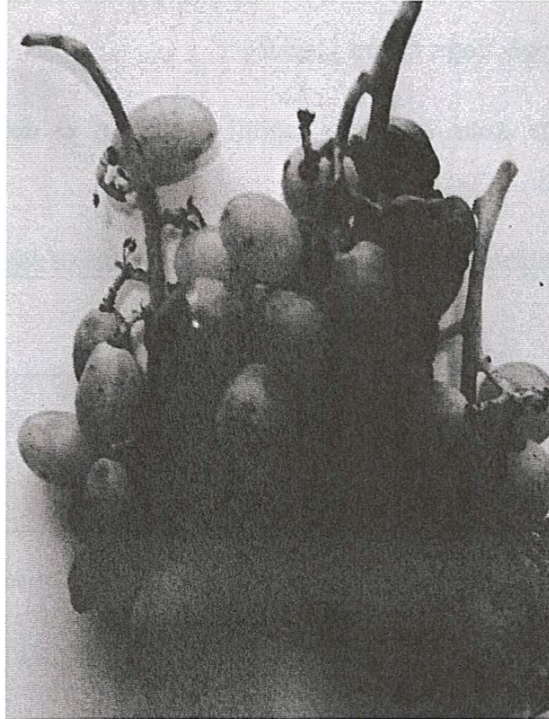
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Paize	Siirt	Pervari	Aydın	Banaışo	37S92760387 4255422307N	Sofralık

Çizelge 4.35.'de Paize üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Paize yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 305.94 g, omca verimi 2.80 kg, dekara verim ise 340 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda

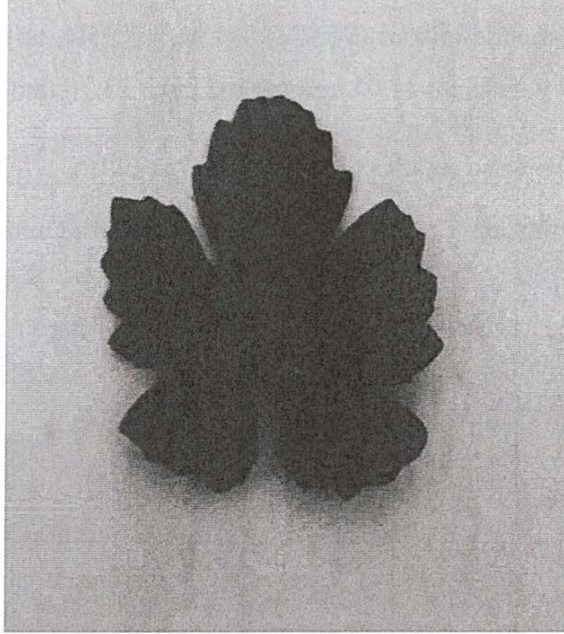
çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %9.90, pH 3.44, tartarik asit miktarı 6.70 g/l, tane ağırlığı 2.60 g, tane eni 14.03 mm ve tane boyu 21.75 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.35. Paize üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
305.94	2.80	340.00	9.90	3.44	6.70	2,60	14.03	21.75

Şekil 4.33. Paize üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.34. Paize üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.18. Siyah Boğa Üzüm Çeşidi

Siyah boğa üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.36.'da verilmiştir.

Çizelge 4.36. Siyah boğa üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Siyah boğa	Siirt	Şirvan	Kapılı Köyü	Gevri Miraze	37S96656040 4220307291N	Sofralık

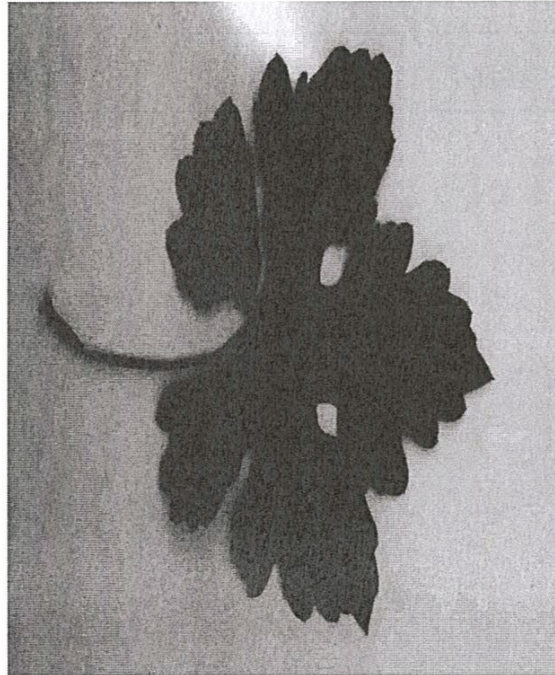
Çizelge 4.37.'de Siyah boğa üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Siyah boğa yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 443.02 g, omca verimi 4.30 kg, dekara verim ise 450 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %18.66, pH 3.63, tartarik asit miktarı 5.62 g/l, tane ağırlığı 4.41 g, tane eni 20.08 mm ve tane boyu 23.06 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.37. Siyah boğa üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
443.02	4.30	450.00	18.66	3.63	5.62	4.41	20.08	23.06

şekil 4.35. Siyah boğa üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.36. Siyah boğa üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.19. Karo Üzüm Çeşidi

Karo üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.38.'de verilmiştir.

Çizelge 4.38. Karo üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Karo	Siirt	Şirvan	Kapılı Köyü	Kehnuşka	37S96623058 42562628N	Sofralık

Çizelge 4.39.'da Karo üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Karo yerel üzüm salkım ağırlığı 331.22 g, çeşidinin omca verimi 2,60 kg, dekara verim ise 310 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %16.50, pH 2.66, tartarik asit miktarı 5.10 g/l, tane ağırlığı 4.62 g, tane eni 15.23 mm ve tane boyu 22.40 mm olarak ölçülmüştür.

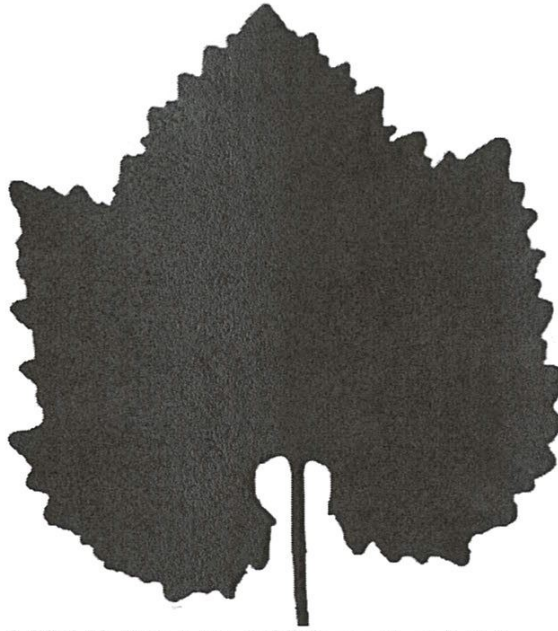
Çizelge 4.39. Karo üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy

331.22	2.60	310.00	16.50	2.66	5.10	4.62	15.23	22.40
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

şekil 4.37. Karo zm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.38. Karo üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.20. Zerrık Üzüm Çeşidi

Zerrık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.40.'da verilmiştir.

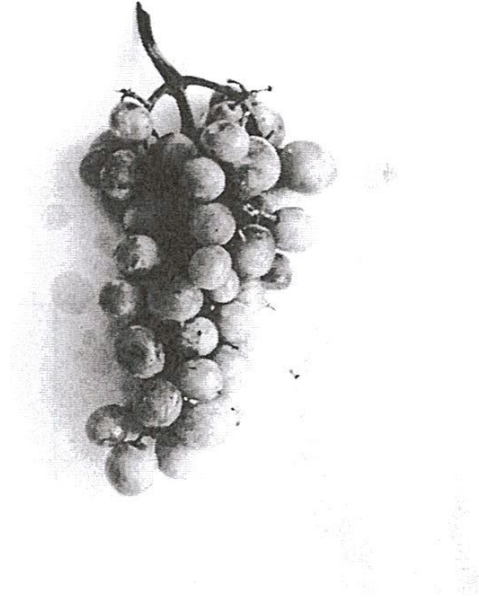
Çizelge 4.40. Zerrık üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Zerrık	Batman	Gercüş	Pınarbaşı	Zahloke	37S56709959 4137634635N	Sofralık

Çizelge 4.41.'de Zerrık üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Zerrık yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 386.67 g, omca verimi 5.80 kg, dekara verim ise 620 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %20.60, pH 4.72, tartarik asit miktarı 5.20 g/l, tane ağırlığı 2.96 g, tane eni 16.64 mm ve tane boyu 19.58 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.41. Zerrık üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
386.67	5.80	620.00	20.60	4.72	5.20	2.96	16.64	19.58

Şekil 4.39. Zerrık üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.40. Zerrik üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.21.Zeyti Üzüm Çeşidi

Zeyti üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.42.'de verilmiştir.

Çizelge 4.42. Zeyti üzüm çeşidinin coğrafik özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	

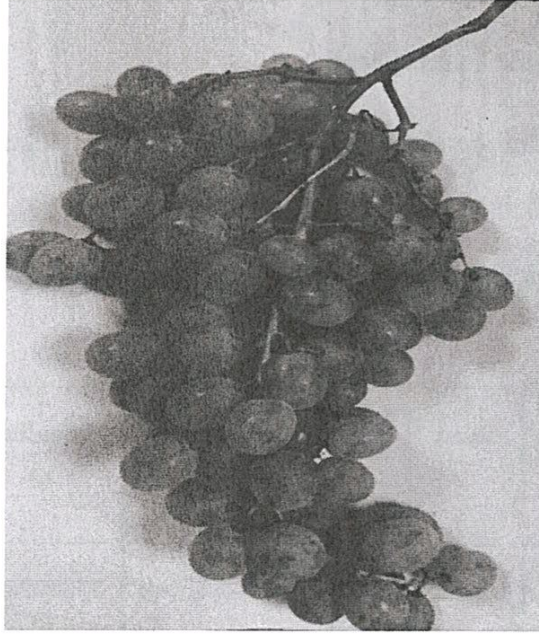
4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Zeyti	Batman	Gercüş	Pınarbaşı	Harman	37S56436972 4137806833N	Sofralık Kurutmalık
-------	--------	--------	-----------	--------	----------------------------	------------------------

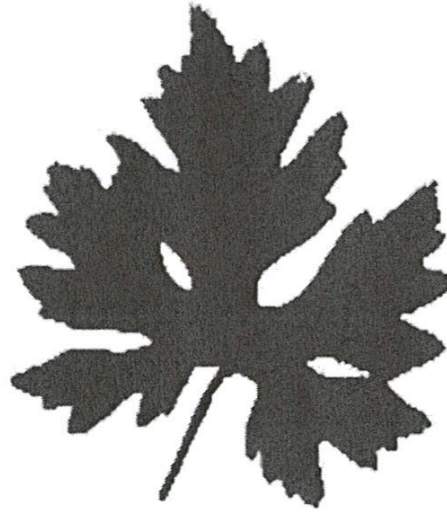
Çizelge 4.43.'de Zeyti üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Zeyti yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 326.14 g, omca verimi 4.50 kg, dekara verim ise 540 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %20.00, pH 4.61, tartarik asit miktarı 5.70 g/l, tane ağırlığı 2.50 g, tane eni 15.02 mm ve tane boyu 17.40 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.43. Zeyti üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
326.14	4.50	540.00	20.00	4.61	5.70	2.50	15.02	17.40

Şekil 4.41. Zeyti üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.42. Zeyti üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.22. Kışmir Üzüm Çeşidi

Kışmir üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.44.'de verilmiştir.

Çizelge 4.44. Kışmir üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

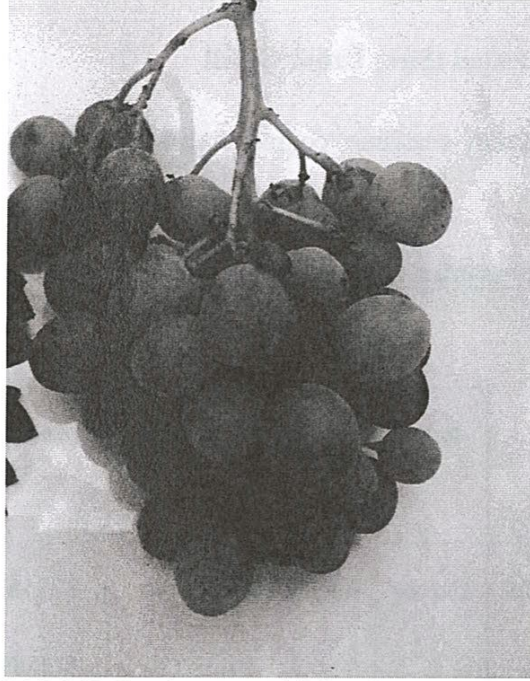
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Kışmir	Siirt	Merkez	Gökçebağ	Köyicivarı	37S90254131 4188032269N	Sofralık

Çizelge 4.45.'de Kışmir üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Kışmir yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 213.72 g, omca verimi 2.70 kg, dekara verim ise 340 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %22.00, pH miktarı 4.12, tartarik asit miktarı 5.63 g/l, tane ağırlığı 1.10 g, tane eni 10.21 mm ve tane boyu 12.35 mm olarak ölçülmüştür.

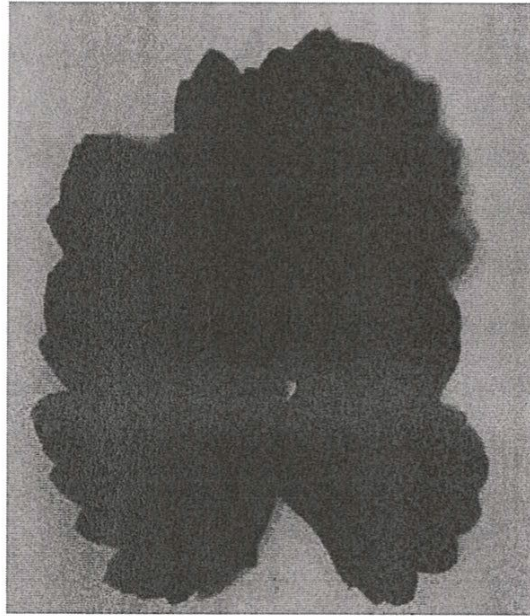
Çizelge 4.45. Kışmir üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy

213.72	2.70	340.00	22.00	4.12	5.63	1.10	10.21	12.35
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

Şekil 4.43. Kışmır üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.44. Kışmır üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.23. Mazrumi (Şire) Üzüm Çeşidi

Mazrumi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.46.'da verilmiştir.

Çizelge 4.46. Mazrumi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

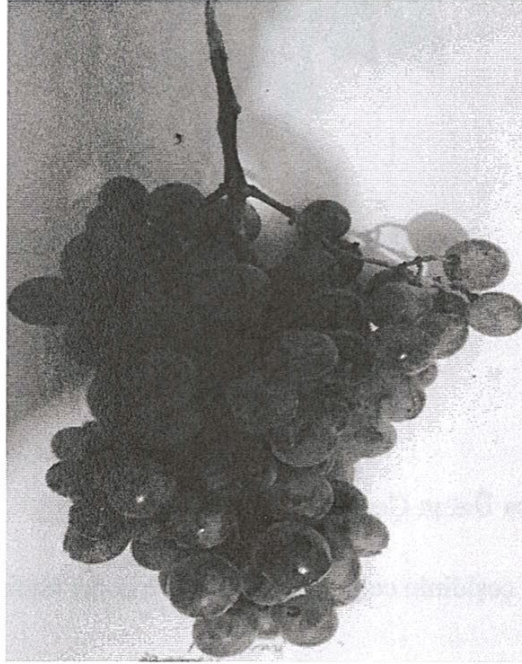
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Mazrumi	Batman	Gercüş	Bağlarbaşı	Bağlar	37S56553907 4138890982N	Sofralık- Şıralık

Çizelge 4.47.'de Mazrumi üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Mazrumi yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 210.35 g, omca verimi 6.40 kg, dekara verim ise 750 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %20.00, pH miktarı 3.40, tartarik asit miktarı 4.90 g/l, tane ağırlığı 2.12 g, tane eni 14.24 mm ve tane boyu 16.20 mm olarak ölçülmüştür.

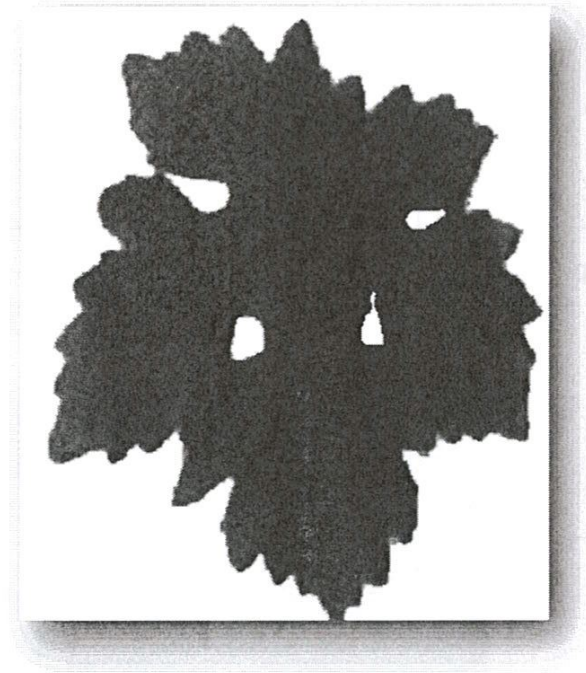
Çizelge 4.47. Mazrumi üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı	Omca verimi	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir	pH	Tartarik asit	Tane ağırlığı	Tane boyutları (mm)

(g)	(kg)		kuru madde (SÇKM) %		(g/l)	(g)	En	Boy
210.35	6.40	750.00	20.00	3.40	4.90	2.12	14.24	16.20

Şekil 4.45. Mazrûmi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.46. Mazrumi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.24. Guşto Üzüm Çeşidi

Guşto üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.48.'de verilmiştir.

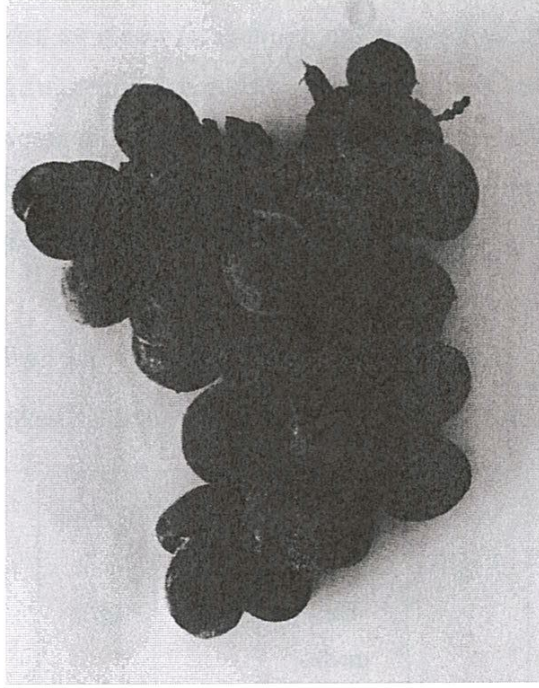
Çizelge 4.48. Guşto üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Guşto	Batman	Kozluk	Akçakışla	Hürürük	38S27043523 4162285423N	Sofralık

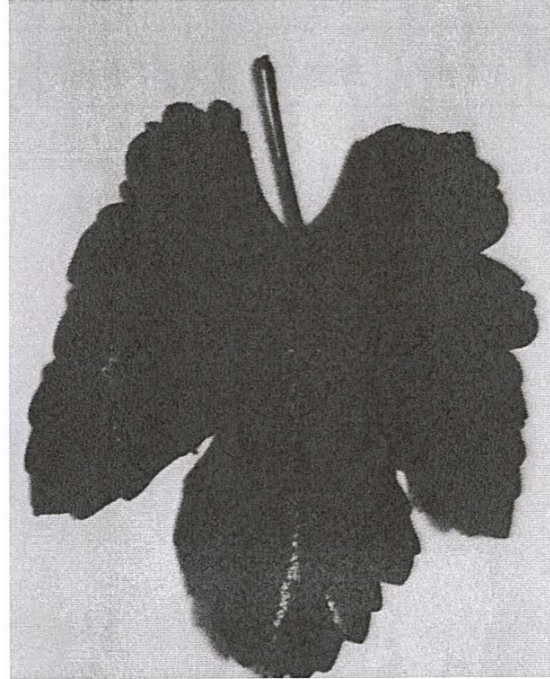
Çizelge 4.49.'da Guşto üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Guşto yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 121.02 g, omca verimi 1.70 kg, dekara verim ise 250 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %19.58, pH miktarı 4.47, tartarik asit miktarı 5.60 g/l, tane ağırlığı 3.25 g, tane eni 14.76 mm ve tane boyu 15.70 mm ve olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.49. Guşto üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
121.02	1.70	250.00	19.58	4.47	5.60	3.25	14.76	15.70

şekil 4.47. Guşto zm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.48. Guşto zm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.25. Şiro Üzüm Çeşidi

Şiro üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.50.'de verilmiştir.

Çizelge 4.50. Şiro üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

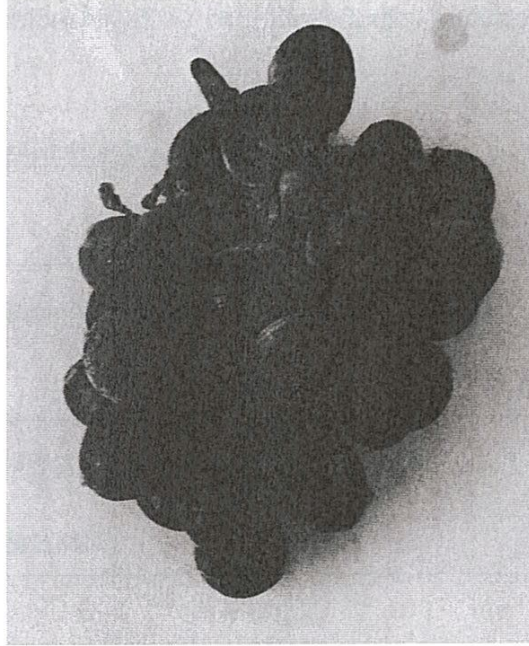
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit İsmi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Şiro	Batman	Hasankeyf	Hasankeyf	Salihye Altı	37S71425345 4142209411N	Sofralık

Çizelge 4.51.'de Şiro üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Şiro yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 201.43 g, omca verimi 2.70 kg, dekara verim ise 350 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünabilir kuru madde miktarı (SÇKM) %16.36, pH miktarı 4.12, tartarik asit miktarı 4.80 g/l, tane ağırlığı 2.51 g, tane eni 15.21 mm ve tane boyu 16.23 mm ve olarak ölçülmüştür.

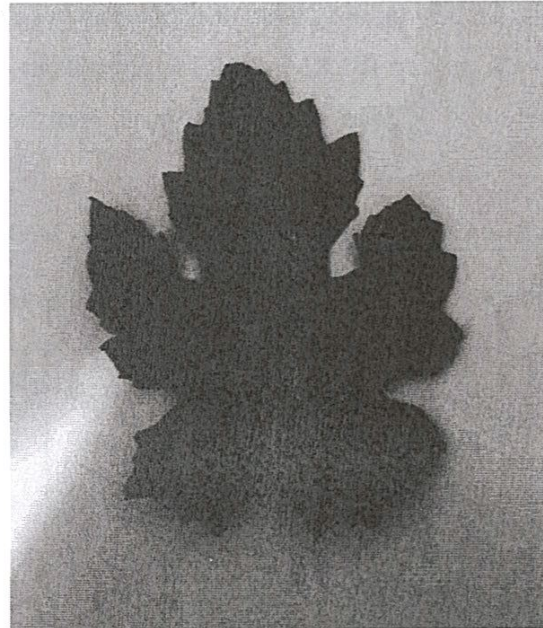
Çizelge 4.51. Şiro üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünabilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy

201.43	2.70	350.00	16.36	4.12	4.80	2.51	15.21	16.23
--------	------	--------	-------	------	------	------	-------	-------

şekil 4.49. şiro üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

şekil 4.50. şiro üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.26. Tri Sipi Üzüm Çeşidi

Tri sipi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.52.'de verilmiştir.

Çizelge 4.52. Tri sipi üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Tri sipi	Siirt	Pervari	Şakiran	Şikiryan	37S936766 48562628N	Sofralık

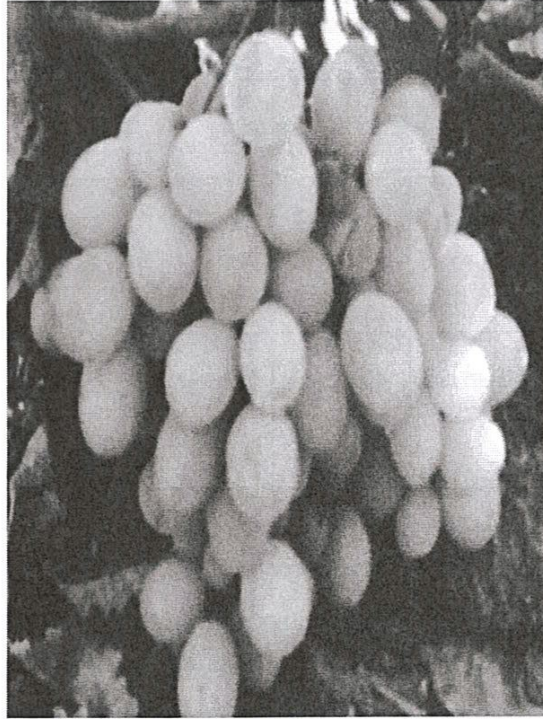
Çizelge 4.53.'de Tri sipi üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Tri sipi yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 193.75 g, omca verimi 3.20 kg, dekara verim ise 370 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünabilir kuru madde miktarı (SÇKM) %17.6, pH miktarı 4.52, tartarik asit miktarı 5.10 g/l, tane ağırlığı 2.32 g, tane eni 15.69 mm ve tane boyu 16.55 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.53. Tri sipi üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri				
Salkım ağırlığı	Omca verimi	Verim (kg/da)	Suda çözünabilir	pH	Tartarik asit	Tane ağırlığı	Tane boyutları (mm)

4. ARAşTIRMA BULGULARI

(g)	(kg)		kuru madde (SÇKM) %		(g/l)	(g)	En	Boy
193.75	3.20	370.00	17.6	4.52	5.10	2.32	15.59	16.55

şekil 4.51. Tri sipi üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.52. Tri sipi üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.27. Gevzane Üzüm Çeşidi

Gevzane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.54.'de verilmiştir.

Çizelge 4.54. Gevzane üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

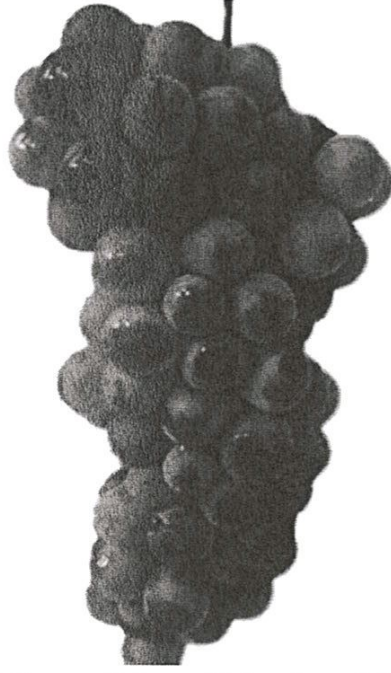
Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Gevzane	Siirt	Pervari	Aydın	Berahevri	37S93191129 4254015684N	Sofralık

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çizelge 4.55.'de Gevzane üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Gevzane yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 329.02 g, omca verimi 3.70 kg, dekara verim ise 430 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %17.03, pH miktarı 3.95, tartarik asit miktarı 5.30 g/l, tane ağırlığı 3.31 g, tane eni 16.59 mm ve tane boyu 18.68 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.55. Gevzane üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
329.02	3.70	430.00	17.03	3.95	5.30	3.31	16.59	18.68

Şekil 4.53. Gevzane üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.54. Gevzane üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

4.2.28. Meyanuk Üzüm Çeşidi

Meyanuk üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli Çizelge 4.56.'da verilmiştir.

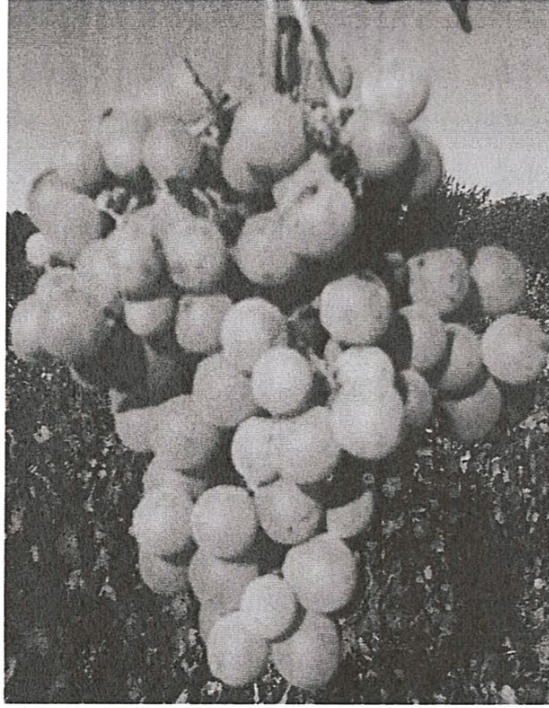
Çizelge 4.56. Meyanuk üzüm çeşidinin coğrafi özellikleri ve değerlendirme şekli

Coğrafi özellikleri						Değerlendirme Şekli
Çeşit ismi	İli	İlçesi	Mahalle Köy	Mevki	Koordinatlar	
Meyanuk	Siirt	Şirvan	Pirinçli	Serikehni	37S95321623 4218036532N	Sofralık

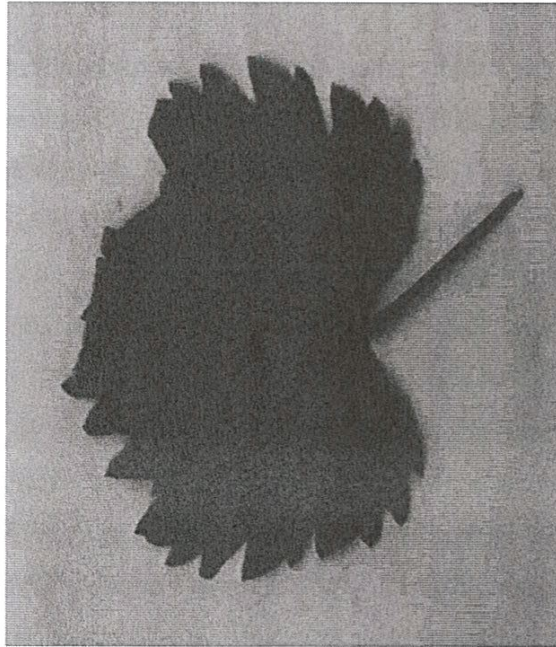
Çizelge 4.57.'de Meyanuk üzüm çeşidine ait verim ve kalite özellikleri verilmiştir. Verim özelliklerinde Meyanuk yerel üzüm çeşidinin salkım ağırlığı 200.26 g, omca verimi 3.50 kg, dekara verim ise 450 kg'dır. Kalite özelliklerinde tespit edilen değerler ise suda çözünebilir kuru madde miktarı (SÇKM) %18.03, pH miktarı 4.40, tartarik asit miktarı 6.30 g/l, tane ağırlığı 2.50 g, tane eni 14.50 mm ve tane boyu 17.45 mm olarak ölçülmüştür.

Çizelge 4.57. Meyanuk üzüm yerel üzüm çeşidinin verim ve kalite özellikleri

Verim Özellikleri			Kalite Özellikleri					
Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutları (mm)	
							En	Boy
200.26	3.50	450.00	18.03	4.40	6.30	2.50	14.50	17.45

Şekil 4.55. Meyanuk üzüm çeşidinin salkım görüntüsü

Şekil 4.56. Meyanuk üzüm çeşidinin yaprak görüntüsü

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu yörelerde yetişen üzüm çeşitlerinin *Vitis Vinifera L.* türüne ait olduğu anlaşılmış olup sofralık, şıralık ve kurutmalık üzüm çeşitlerinin fenolojik özellikleri, verim ve kalite özellikleri tespit edilmiştir. Çalışmanın yürütüldüğü bağ alanlarında ekim mesafesi düzensiz olmakla birlikte 2x1, 2x2, 2x2.25, 2x1.50, 2x3, 3x3 sıra arası ve sıra üzeri mesafelerde dikili asma bitkisi olduğu görülmüştür. İncelenen bu üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri Çizelge 5.1.'de sınıflandırılmıştır.

Yörelerde yetiştirilen bu üzüm çeşitlerinin çalışmalar sonucunda elde edilen verim özellikleri (Çizelge 5.1.) omca verim ve dekara verim bakımından en düşük verimli çeşitler Guşto (1.70 kg/omca – 250 kg/da), Karo (2.60 kg/omca-310 kg/da) ve Reşa aliyan (2.50 kg/omca- 275 kg/da) üzüm çeşitleri olmuştur. Verim değerleri yüksek olan çeşitler ise Tayfi (7.00 kg/omca – 840 kg/da), Sinceri (6.60 kg/omca- 732 kg/da), Mazrumi (6.40 kg/omca-750 /da), Binetahti (6.40-630 kg/da) ve Kohar (6.40 kg/omca-630 kg/da) üzüm çeşitleri olmuştur. Bu nedenle birim alandan alınan en fazla ürün alınan üzüm çeşitleri Tayfi, Mazrumi, Sinciri, Kohar ve Binetahti olup ticari olarak bağ yetiştiriciliği düşünülürse bu yörelerde sofralık olarak değerlendirilmesi gereken çeşitler olarak ön plana çıkmaktadır.

Ülkemizde bir sofralık üzüm çeşidinde genellikle salkım ağırlığı 100 g ile 1200 g arasında değişebilmektedir. Çeşitler arasında en düşük salkım ağırlığına sahip Drejik (118.57 g), (Reşa aliyan 128.44 g) ve Guşto (121.02 g), en fazla salkım ağırlığına sahip ise Tılımitir (528.58 g), Siyah boğa (443.02 g) ve Tayfi (475.51 g) çeşitleri olmuştur. IBPGR (Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi) ve OIV (Bağcılık ve Şarapçılık Ofisi) metoduna göre; Salkım ağırlıklar (g/salkım): Çok küçük (<100), küçük (100-299), orta (300-549), büyük(550-1200), çok büyük (>1200) olarak sınıflandırılmıştır. İncelenen çeşitler salkım ağırlığı bakımından ‘ küçük’ ve ‘orta’ salkımlı çeşitler oldukları tespit edilmiştir. Mazrumi, Binetahti, Kerküş, Guşto, Tri sipi, Şiro. Drejik, Kışmir, Veledezine, Reşa aliyan, Cevzen Siyah gemur ve Meyanuk üzüm çeşitleri küçük salkımlı, Hasani, Kohar, Tayfi, Sinceri, Hannog, Zeyti, Hılsık, Zernk, Emiri, Gozane, Siyah boğa ve Tılımitir ise orta salkımlı üzüm çeşitleri sınıfına girmişlerdir.

Üzüm çeşitlerinde kalite bir anlamda da tane içeriğine bağlıdır. Tane içeriği SÇKM, organik asitler, pH, fenolik maddeler tarafından belirlenir. Bu özellikler çeşidin genetik yapısına, bağın tesis edildiği yere, rakıma yöneye, iklim faktörlerine; kullanılan anaca, uygulanan kültürel işlemlere ve hasat zamanına göre değişiklik gösterebilmektedir (Karanis ve Çelik 2002). Üzüm tanesinin içinde olan şekerlerin büyük çoğunluğu suda eriyebilir yapıda olduğundan, pratikte SÇKM (suda çözünebilir kuru madde) terimi şekerleri ifade etmektedir. Şaraplık üzüm çeşitlerinde en önemli olgunluk göstergesidir. Dünya üzüm üretimi açısından SÇKM'ye bağlı olarak olgunluk için kanuni minimum standartlar oluşturulmuştur. Türkiye'de ise Türk Standartlar Enstitüsü Sofralık Üzüm Standardına göre sofralık üzümlerin sahip olması gereken SÇKM değeri Alphonse Lavallée ve Cardinal çeşitlerinde en az 12 °Brix, çekirdekli çeşitlerde en az 13 °Brix ve çekirdekli çeşitlerde ise 14 °Brix olması gerektiğini belirtmiştir. İncelenen çeşitlerde Paize (%9.9) üzüm çeşidi dışında diğer üzüm çeşitleri bu değerler üzerinde tespit edilmiştir. IBPGR (Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi) ve OIV (Bağcılık ve Şarapçılık Ofisi) metoduna göre; Kuru madde miktarı (%): Çok düşük (<13), Düşük (13.0-16.9), Orta (17.0-19.9), Yüksek (20.0-24.0), Çok Yüksek (>24.0) olarak sınıflandırılmıştır.. İncelenen çeşitlerin kuru madde miktarı bakımından 'Çok Düşük', 'Düşük', 'Orta' ve 'Yüksek' çeşitler oldukları tespit edilmiştir. Buna göre Paize çok düşük, Binetahti, Şiro, Emiri, Veledezine, Gozane, Karo ve Siyah gemur düşük, Hasani, Tayfi, Sinceri, Guşto, Tri sipi, Siyah boğa, Hannog, Meyanuk ve Gevzane orta, Mazrumi, Kohar, Kerküş, Zeyti, Hılsık, Zerrık, Drejik, Kışmir, Reşa aliyan, Cevzen ve Tılimitir çeşitler ise yüksek kuru madde miktarlı çeşitler sınıfında tespit edilmiştir.

pH, üzüm sırasındaki hidrojen iyonlarının konsantrasyonudur. Üzüm olgunlaşmaya kadar pH da önemli ölçüde artmaktadır. pH'daki bu değişim ile lezzete ve yeme kalitesindeki uygun olmayan tatlar giderilmekte ve değişmektedir (Winkler ve ark. 1974). Üzümlerin olgunlaşma evresinde pH 2.8'ten 3.5'a çıkabilir. Bu değişim; üzüm çeşidinden, mevsimden ve iklim özelliklerinden etkilenir (Jackson ve Lombard, 1993). pH değerinin beyaz çeşitlerde 3.3'ün, renkli çeşitlerde 3.5'in üstüne çıkması istenmez (Cox, 1999). İncelenen çeşitler de üzüm çeşitlerinin pH aralığı 2.60-5.50

arasında oldukları görülmüştür. En düşük pH değerinin Karo (2.66), Veledezine (2.95) ve Tayfi (3.22), en yüksek pH değeri ise Drejik (5.03), Zeyti (4.61) ve Zerrık (4.72) çeşitleri olmuştur.

Tartarik asit “üzüm asiti” olarak bilinmektedir. Tartarik asit, şarapta bulunan organik asitlerin %90’ını oluşturmaktadır (Ribereau- Gayon et al. 2006). Şarabın asiditesini belirleyen ve şarabın pH’nın 3.0-3.5 arasında olmasını sağlayan temel asittir (Usseglio-Tomasset1995). İncelenen çeşitlerde tartarik asit miktarı 4.80-6.70 g/l arasında değişmiş olup en düşük olan çeşit Şiro (4.80 g/l), Mazrumi ile Karo (4.90 g/l) olurken en yüksek olarak ise Drejik (6.50 g/l), Cevzen ile Paize (6.70 g/l), çeşitleri olmuştur. IBPGR’nin (Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi)ve OIV (Bağcılık ve Şarapçılık Ofisi) metoduna göre; asit miktarı (g/l): Çok Düşük (<13), Düşük (3.0-7.4), Orta (7.5-10.4), Yüksek (10.5-13.5), Çok Yüksek (>13.5) kategori de sınıflandırılmıştır. IBPGR’nin metoduna göre incelenen çeşitler ‘Düşük’ kategoride sınıflanmıştır.

Laboratuar çalışmalar sonucunda incelenen üzüm çeşitlerinin tane ağırlıkları 1.82 g ile 7.31 g arasında ölçülmüştür. Tane ağırlıkları en az olan çeşitler Kışmır (1.10 g), Mazrumi (2.12 g) ve Reşa aliyan (1.82 g) olurken Tılimitir (7.31 g), Hılsık (5.20 g) ve Hasani (6.50 g) ise en yüksek tane ağırlığına sahip olan çeşitler olmuştur. IBPGR’nin “Üzüm Tanımlayıcı” metoduna göre; tane ağırlığı (g): çok küçük (<1), küçük (1.0-2.6), orta (2.7-5.9), büyük (6.0-12.0), çok büyük (>12) kategoride sınıflandırmıştır. İncelenen üzüm çeşitlerinde Mazrumi, Zeyti, Tri sipi, Şiro, Kışmır, Emiri, Paize, Reşa aliyan, Meyanuk küçük, Binetahti, Kohar, Kerküş, Tayfi, Sinceri, Guşto, Hılsık, Zerrık, Drejik, Veledezine, Gozane, Cevzen, Siyah boğa, Hannog, Siyah gemur, Karo, Gevzane orta, Hasani ve Tılimitir ise büyük tane ağırlığı kategorisine girmiştir.

İncelenen çeşitlerin tane uzunluğu (mm) 12.35 mm ile 32.70 mm arasında ölçülmüş olup tane uzunluğu en fazla olan çeşitler Tılimitir (32.70 mm), Drejik (27.95 mm) ve Hasani (24.69 mm) olurken Kışmır (12.35 mm), Reşa aliyan (14.52 mm) ve Karo (15.23 mm) tane uzunluğu en az olan üzüm çeşitleri olarak ölçülmüştür. IBPGR (Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi) “Üzüm Tanımlayıcı” metoduna göre; Tane Uzunluğu (mm): Çok kısa (<11), kısa (11-17.4), orta (17.5-22.4), uzun (22.5-30), çok uzun (>30) olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre Mazrumi, Kerküş, Sinceri, Guşto,

Zeyti, Tri sipi, Şiro, Kışmir, Reşa aliyan, Meyanuk kısa, Binetahti, Kohar, Tayfi, Zerrik, Emiri, Veledezine, Gozane, Cevzen, Hannog, Paize, Karo ve Gevzane orta, Hasani, Hılsık, Drejik, Siyah boğa ve Siyah gemur uzun, Tılimitir ise çok uzun üzüm çeşitleri sınıfına girmiştir.

Çizelge 5.1. Siirt ve Batman illerinin yerel üzüm çeşitlerinin verim ve kalite özellikleri

Çeşit ismi	Verim Özellikleri			Kalite özellikleri					
	Salkım ağırlığı (g)	Omca verimi (kg)	Verim (kg/da)	Suda çözünebilir kuru madde (SÇKM) %	pH	Tartarik asit (g/l)	Tane ağırlığı (g)	Tane boyutlar (mm)	
								En	Boy
Mazrumi	210.35	6.40	750.00	20.00	3.40	4.90	2.12	14.24	16.20
Binetahti	288.88	6.40	630.00	14.93	3.81	5.40	3.15	16.78	19.91
Hasani	335.52	6.04	600.00	17.00	4.41	5.68	6.50	21.32	24.69
Kohar	432.46	6.40	630.00	20.50	4.50	5.70	3.85	17.53	20.48
Kerküş	292.93	4.20	490.00	22.20	3.63	4.90	3.25	14.32	17.05
Tayfi	475.51	7.00	840.00	19.06	3.22	5.10	3.94	16.75	21.25
Sinceri	323.05	6.60	732.00	18.85	4.59	5.03	2.78	16.25	17.26
Guşto	121.02	1.70	250.00	19.58	4.47	5.60	3.25	14.76	15.70
Zeyti	326.14	4.50	540.00	20.00	4.61	5.70	2.50	15.02	17.40
Hılsık	374.675	5.70	684.00	20.06	3.40	4.94	5.20	18.85	23.10
Zerrik	386.67	5.80	620.00	20.60	4.72	5.20	2.96	16.64	19.58
Tri sipi	193.75	3.20	370.00	17.60	4.52	5.10	2.32	15.59	16.55
Şiro	201.43	2.70	350.00	16.36	4.12	4.80	2.51	15.21	16.23
Drejik	118.57	5.56	617.00	21.60	5.03	6.50	3.83	14.64	27.95
Kışmir	213.72	2.70	340.00	22.00	4.12	5.63	1.10	10.21	12.35
Emiri	364.75	3.60	350.00	15.13	3.80	5.60	2.37	17.10	20.06
Veledezine	213.56	2.70	330.00	14.93	2.95	6.00	3.05	16.33	21.12
Reşa aliyan	128.44	2.50	275.00	23.40	4.32	6.03	1.82	12.46	14.52
Gozane	306.06	5.50	610.00	14.00	3.44	5.30	4.10	21.40	22.35
Cevzen	216.05	3.20	430.00	21.90	4.32	6.70	4.54	18.32	19.05
Siyah boğa	443.02	4.30	450.00	18.66	3.63	5.62	4.41	20.08	23.06
Tılimitir	528.58	6.30	430.00	23.93	4.60	5.66	7.31	19.90	32.70
Hannog	344.80	4.10	380.00	17.73	3.42	5.40	3.34	16.94	21.16
Paize	305.94	2.80	340.00	9.90	3.44	6.70	2.60	14.03	21.75
Karo	331.22	2.60	310.00	16.50	2.66	5.10	4.62	15.23	22.40
Siyah gemur	269.05	4.70	470.00	15.33	4.52	6.48	5.03	18.95	24.44
Meyanuk	200.26	3.50	450.00	18.03	4.40	6.30	2.50	14.50	17.45
Gevzane	329.02	3.70	430.00	17.03	3.95	5.30	3.31	16.59	18.68

Laboratuar sonuçlarına göre incelenen çeşitlerin tane eni (mm) 10.21 mm ile 21.40 arasında ölçülmüş olup tane eni (mm) en fazla olan üzüm çeşitleri Siyah boğa (20.08 mm), Gozane (21.40 mm) ve Hasani (21.32 mm) olurken Paize (14.03 mm), Kışmır (10.21) ve Reşa aliyan (12.46 mm) ise tane eni en az olan üzüm çeşitleri olarak ölçülmüştür. IBPGR (Uluslararası Bitki Gen Kaynakları Merkezi) "Üzüm Tanımlayıcı" metoduna göre; Tane Genişliği (mm): Çok dar (<11.5), dar (11.5-14), orta (14.1-17.5), enli (17.6-21), çok enli (>21) olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre Kışmır çok dar, Reşa aliyan dar, Mazrumi, Binetahti, Kerküş, Tayfi, Sinceri, Guşto, Zeyti, Zerrık, Tri sipi, Şiro, Drejik, Emiri, Veledezine, Hannog, Paize, Karo, Meyanuk, Gevzane ve Kohar orta, Hılsık, Cevzen, Siyah boğa, Tılimitir ve Siyah gemur enli olup Hasani ve Gozane ise çok enli üzüm çeşitleri sınıfına girmiştir.

Tane ağırlığı ve tane boyutları bakımından yüksek değerlere sahip çeşitler gerek büyük tanesi gerek albenisi ve oluşturacağı büyük salkımlar ile yüksek verimli olması sebebiyle bu özelliklere sahip çeşitlerin sofralık olarak değerlendirilmesinde fayda sağlanacağı öngörülmektedir.

Mazrumi (Şire), Binetahti, Sinceri, Tayfi, Kohar, Hılsık, Zeyti, Tılimitir, Siyah boğa ve Gozane üzüm çeşitleri diğer çeşitlerle nazaran salkım ağırlıkları ve verim değerleri diğer çeşitlere göre daha üstün değerde ölçüldüğü için bu üzüm çeşitlerinden kurulacak bağ alanlarından birim alandan daha fazla ürün elde edilebilir.

Mazrumi üzüm çeşidinin kalite özellikleri incelendiğinde pH değerinin ortalama değer de olması SÇKM oranının da 16.00 -23.50 arasında olması gerek tane ağırlığı gerekse tane boyutunun düşük olmasından dolayı bu çeşidin şaraplık ve şıralık olarak değerlendirilmesi öngörülmektedir.

Yerel beyaz sofralık üzüm çeşidi Binetahti ve Kerküş ile standart üzüm çeşidi Hacıbalbal ve Osmanca (Çelik 2006) arasında önemli ölçüde benzer tane salkım özellikleri tespit edilmiştir. Her dört çeşidin tane rengi tane şekli ve değerlendirme şekli aynı olmakla beraber tane ağırlığı, salkım şekli özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir. Binetahti ve Kerküş üzüm çeşidi ile Osmanca ve Hacıbalbal üzüm çeşitlerinin arasında az bir ölçüde salkım ağırlık farkı bulunmaktadır (Binetahti 288.88

g, Kerküş 292.93 g, Osmanca 300.00 g, Hacıbalbal 300.00 g). Siirt ve Batman illerinde yerel üzüm çeşitlerinde yeterli bakım işleri yapıldığı takdirde gerek tane gerekse tane ağırlığı artacaktır. Dolayısıyla Binetahti ve Kerküş yerel sofralık çeşitleri salkım ağırlığı özellikleri bakımından diğer standart üzüm çeşitleri gibi alternatif sofralık çeşitler olarak ülkemiz çeşit zenginliğine katkı sağlamış olacaktır.

Sofralık- sıralık üzüm çeşidi Mazrumi ile standart üzüm çeşidi Dişi Mercan (Çelik 2006) arasında benzer tane ve salkım özellikleri tespit edilmiştir. Mazrumi ile Dişi Mercan üzüm çeşidinde tane ağırlıkları birbirine çok yakın olmuştur (Mazrumi 2.12 g, Dişi Mercan 2.10 g). Çeşitlerin salkım ağırlıkları az ölçüde farklılık bulunmaktadır (Mazrumi 210.35 g, Dişi Mercan 250 g). Ancak bu illerimizde gerekli sulama, gübreleme, ilaçlama gibi bakım işleri yapıldığı takdirde gerek tane ağırlığı gerekse de salkım ağırlığı artacaktır. Dolayısıyla Mazrumi yerel sofralık üzüm çeşidi ile standart üzüm çeşidi arasında benzer özellikler olacağından Dişi Mercan çeşidinin alternatif çeşitleri ile ülkemizin standart sofralık çeşitler arasında değerlendirilebilir.

Yerel beyaz sofralık üzüm çeşidi Emiri ile standart üzüm çeşidi Chasellas Doré (Çelik 2006) arasında benzer tane salkım özellikleri tespit edilmiştir. Her iki çeşidin tane rengi, tane şekli, tane ağırlığı, salkım ağırlığı ve salkım şekli özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir (Emiri 364.75 g, Chasellas Doré 350-450 g tane ağırlığı ise Emiri 2.37 g, Chasellas Doré 2.5- 3.0). Siirt ve Batman illerinde bulunan yerel üzüm çeşitlerinin çoğu kuru şartlarda ve kültürel işlemler yapılmadan üretilmektedir. Gerekli sulama ve bakım işleri yapıldığında Emiri üzüm çeşidi ile standart çeşit olan Chasellas Doré üzüm çeşidine alternatif bir üzüm çeşidi olarak ülkemizin asma gen kaynaklarındaki yerini alacaktır.

Renkli sofralık üzüm çeşidi Reşa aliyan ile standart üzüm çeşidi Isabella (Çelik 2006) arasında benzer tane ve salkım özellikleri tespit edilmiştir. Her iki çeşidi ile tane rengi, tane şekli, salkım ağırlığı ve salkım şekli özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir. Reşa aliyan üzüm çeşidi ile standart üzüm çeşidi olan Isabella arasında çok az bir ölçüde tane ağırlığı ve salkım ağırlığı farklılığı bulunmaktadır (salkım ağırlıkları Reşa aliyan 128.44 g, Isabella 100 g, tane ağırlıkları ise Reşa aliyan 1.82 g,

Isabella 2 g). Ancak modern tarım uygulamaları ile verim ve kalite özellikleri iyileştirilip standart üzüm çeşidine sahip olduğu kalite ve verim değerleri seviyesine ulaşmak mümkündür. Bu nedenle Reşa aliyan yerel sofralık üzüm çeşidi ile standart üzüm çeşidi olan Isabella alternatif bir potansiyel üzüm çeşidi gibi ülkemizdeki standart sofralık çeşit listesindeki yerini alacaktır.

Beyaz şaraplık- şıralık üzüm çeşidi Emir (Çelik 2006) ile yerel üzüm çeşitleri Sinceri, Zeyti ve Paize benzer tane salkım özellikleri tespit edilmiştir. Her dört çeşidinde tane rengi ve salkım şekli özellikleri bakımından benzerlik görülmektedir. Ayrıca hem Salkım ağırlıkları bakımından (Emir 250-350 g, Sinceri 323.05 g, Zeyti 326.14 g, Paize 305.94 g) hem de tane ağırlıkları bakımından (Emir 2-3 g, Sinceri 2.78 g, Zeyti 2.50 g, Paize 2.60 g) benzerlik bulunmaktadır.

Beyaz şaraplı-şıralık üzüm çeşidi Narince (Çelik 2006) ile Kohar yerel üzüm çeşidi arasında benzer özellikler bulunmaktadır. Her iki çeşidinde tane rengi, salkım şekli bakımından benzer özellikler bulunmaktadır. Ayrıca salkım ağırlıkları (Narince 350-450 g, Kohar 432.46 g) ile tane ağırlıkları (Narince 3-4 g, Kohar 3.85 g) arasında benzerlik bulunmaktadır.

Kurutmalık üzüm çeşidi olan Binetahti ve Gozane ile standart üzüm çeşidi Göğ Üzüm arasında benzer özellikler bulunmaktadır. Her üç çeşidinde tane rengi, salkım şekli, salkım ağırlıkları ve tane ağırlığı bakımından benzer özellikler bulunmaktadır. Ancak çeşitlerin salkım ağırlıkları (Binetahti 288.88 g, Gozane 306,06 g, Göğ üzüm 300-400 g) ile tane ağırlıkları (Binetahti 3.15 g, Gozane 4.10 g, Göğ Üzüm 3-4 g) arasında az da olsa farklılık bulunmaktadır. Bu illerimizde modern bağcılık ve iyi bir bakım koşulları uygulandığı takdirde gerek salkım ağırlığı gerekse de tane ağırlığının artması sonucunda Binetahti ve Gozane üzüm çeşitleri standart çeşit olan Göğ Üzüm'ü çeşidi gibi standart bir üzüm çeşidi olarak kullanılabilir.

Kurutmalık üzüm çeşidi olan Zeyti ile standart üzüm çeşidi İskenderiye Misketi (Çelik 2006) arasında benzer özellikler bulunmaktadır. Her iki çeşidinde tane rengi ve salkım şekli bakımından benzer özellikler bulunmaktadır. Ayrıca bu çeşitlerin hem salkım ağırlıkları (İskenderiye Misketi 300-400 g, Zeyti 326.14 g) hem de tane

ağırlıkları (İskenderiye Misketi 2.5-3.0 g, Zeyti 2.50 g) arasında benzer özellik bulunmaktadır.

Sonuç olarak; yapılan incelemeler sonucunda çeşitlerin tamamının *Vitis Vinifera* L. türüne ait çeşit oldukları belirlenmiş olup araştırmalar sonucunda yörelere ait üstün özelliklere sahip üzüm çeşitlerine rastlanılmıştır. Bu yörelerde en fazla yetiştirilen üzüm çeşitleri Tayfi, Mazrumi, Binetahti, Sinciri ve Zeyti üzüm çeşitleridir. Ancak Siirt ve Batman illeri günümüzde mevcut bağlarını ve üretim yönünden üst sıradaki konumunu her geçen gün kaybetmektedir. Bağların çoğu yaşlı ve verimsiz durumdadır. Özellikle bağların miras yoluyla parçalanması bağ alanlarının azalmasına ve yöre halkının ekonomik ve pazarlama olanağı daha fazla olan Siirt Fıstığını tercih etmesi nedeniyle bağcılığı geride bırakmıştır. Bu illerimizde telli terbiye sisteminin geliştirilerek modern bağcılık ile kültürel işlemlerin (sulama, gübreleme, ilaçlama vb.) uygun olarak yapılması halinde birim alandan daha fazla verim elde edilecektir. Bu bağlamda Batman ilinin Gercüş ilçesinde az da olsa modern bağcılık yapıldığı söylenebilir.

Bölgede kurulacak yeni bağ alanlarında verim ve kalite özellikleri bakımından sofralık üzüm çeşitleri olarak Tayfi, Binetahti, Sinceri ve Zeyti, şıralık üzüm çeşidi olarak Mazrumi ve kurutmalık üzüm çeşidi olarak ise Kerküş üzüm çeşidi olarak tespit edilmiştir. Yörede bu çeşitlerle kurulacak bağlar verim ve kalite bakımından daha uygun olacaktır. Bu çalışmanın aynı zamanda yörede yapılacak olan çalışmalara öncülük edeceği düşünülmektedir.

6. KAYNAKLAR

- Akdeniz, B., Altındışli, A., 2013. Afyonkarahisar Yöresinde Yetiştirilen Bazı Üzüm Çeşitlerinin Üzüm Kalite Kriterleri Ve Lokasyon Yönünden İncelenmesi. Araştırma Makalesi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, Konya, 733-739.
- Anonim, 1983. Descriptor for Grape. IBPGR Secretariat, Roma.
- Ateş, F., (2007). Cardinal, Pembe Gemre ve Sultani Çekirdeksiz Üzüm Çekirdeklerinde Bazı Kültürel Uygulamaların Verim, Gelişme ve Kalite Üzerine Etkileri. Doktora Projesi. Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü.
- Cox, J., 1999. From Vines to Wines. Sayfa:232.
- Çelik, H., 2006. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Üzüm Çeşitler Kataloğu.
- Çelik, H., Ağaoğlu, Y.S., Fidan, Y., Maraslı, B., Söylemezoğlu, G., 1998. Genel Bağcılık, Sunfidan A.Ş. Mesleki Kitaplar Serisi 1, Sayfa:253. Ankara.
- Demirkeser, Ö., 2018. Hatay'ın Belen İlçesinde Yetiştirile Bazı Şaraplık Üzüm Çeşitlerinde Fenolojik Dönemler İle Verim Ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi. Yüksek lisans Tezi, M.K. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay, 124s.
- Doğan, A., Özbek, C., Uyak, C., (2013). Hakkâri Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özellikleri Üzerine Bir Araştırma. Y.Y.Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü, Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, Konya, 678-688.
- Elma, C., 2015. Siirt Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Morfolojik, Biyokimyasal Ve Moleküler Karakterizasyonlarının Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, S.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Siirt, 67s.
- Eren, F., Yağcı, A., (2013). Gemerek (Sivas) Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, Konya, 588-591.
- Erez, M., Fidan, M., Pınar, S.M., İnal, B., Kaya, Y., Altıntaş, S., 2017. Siirt İlinde Yetiştirilen Bazı Üzüm Çeşitlerinin Tanımlanması ve Kalite Değerlerinin Belirlenmesi. *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*, dergi park.gov.tr/tutad. Araştırma Makalesi.
- FAO, 2016. Food and Agriculture Organization of the United Nations, <http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC> Erişim tarihi: 9 Haziran 2016.
- Güler, B., (2007). Pervari (Siirt) Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, YYÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van, 85s.
- Güler, I., Kunter, B., Cantürk, S., Keskin, N., 2013. Mardin Elmahahçe Köyü (Tizyan) Üzüm Çeşitlerinin Tanıtılması ve Ampelografik Özelliklerinin Belirlenmesi. Araştırma Makalesi. Türkiye 8. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu, Konya, 608-618.
- Gürsöz, S., (1993). GAP Alanına Giren Güneydoğu Anadolu Bölgesi Bağcılığı ve Özellikle Şanlıurfa İlinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Nitelikleri İle Verim ve Kalite Unsurlarının Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, ÇÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana.

- İlgın, C., Yıldız, S., 2005. Siyah Kuş Üzümleri Çeşidinde Farklı Göz Yükünün Üzüm Verim ve Kalitesi Üzerine Etkisi. Türkiye 6. Bağcılık Sempozyumu, Tekirdağ, 398-403.
- İlter, E., Altındışli, A., İlter, U., 1998. Yuvarlak Sultani Üzüm Çeşidinde Çevre Dostu ve Yoğun Tarım Üretim Yöntemlerinin Üzüm Verimi ve Kalitesine Etkileri Üzerinde Araştırmalar. Türkiye 4. Bağcılık Sempozyumu, Yalova, 261-265.
- Jakson, D.I., and Lombard, P.B., 1993. Environmental and Management Practices Affecting Grape Composition and Wine Quality-a Review Quality. American Journal of enology and Viticulture. 44,409-430.
- Kaplan, N., 1994. Diyarbakır ve Mardin İllerinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 206.
- Karanis, C., Çelik, H., 2002. Amasya'da Yetiştirilen Bazı Üzüm Çeşitlerinin Tane İçeriklerindeki Değişimin İncelenmesi ve Optimum Hasat Zamanlarının Tespiti Üzerine Araştırmalar. Türkiye V. Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu, 5-9 Ekim, Cappadocia (Nevşehir), 441-448.
- Karataş, H., Değirmenci, D., Ağaoğlu, S., 2010. Kalecik Karası Üzüm Çeşidinde (*Vitis vinifera* L.) Ürün Dalı İstikametlerinin Üzüm Verim ve Kalite Üzerine Etkileri Adlı Araştırma. *Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 24(1):37-46.
- Karataş, H., Özdemir, G., Karataş, D. ve Örmek, G. 2007. Mardin İli Bağcılığının Mevcut Potansiyeli. Türkiye 7. Bağcılık ve Teknolojileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Manisa, Cilt 2. s: 196-202.
- Karataş, H., 1999. Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, Diyarbakır.
- Kısmalı, İ., 1995. Genel Bağcılık Kitabı. E.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Kısmalı, İ., Dardeniz, A., 2002. Cardinal ve Amasya Üzüm Çeşitlerinde 2 Farklı Yeşil Budama Uygulamasının Üzüm Verimi ve Kalitesine Etkileri Üzerinde Bir Araştırma. Türkiye 5. Bağcılık ve Şarapçılık Sempozyumu, Nevşehir, 221-228.
- Kuşaksız, E., Kuşaksız T., İşçi B., 2007. Manisa Alaşehir Koşullarında Yetiştirilen Üzümlerde Hasat Olgunluk Kriterlerinin Değişimi Üzerinde Bir Araştırma. *Teknik Bilimler Dergisi*, 7(1):49-59.
- Özdemir, G., 2016. Diyarbakır İlinin Organik Üzüm Yetiştirme Potansiyeli ve Yaygınlaştırılması Faaliyetleri, *GAP TEYAP Tarımsal Eğitim ve Yayın Projesi Dergisi*, 3:22-29.
- Özdemir, G., Tangolar, S., Gürsöz S., Çakır A., Tangolar S.G., Öztürkmen A.R., 2008. Effect of Different Organic Manure Applications on Grapevine Nutrien Values. Asian Journal of Chemistry 20(3):1841-1847.
- Özdemir, G., Tangolar, S., 2005. Diyarbakır ve Adana Koşullarında Yetiştirilen Bazı Sofralık Üzüm Çeşitlerinde Fenolojik Devreler İle Etkili Sıcaklık Toplamı Değerleri ve Bazı Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi. Türkiye 6. Bağcılık Sempozyumu, Tekirdağ, 446-454.
- Özer, C., Kiracı, M. A., Delice, A., 2005. Yeni Islah Edilen Çekirdeksiz Üzüm Çeşidinde Gibberellik Asit ve Bilezik Alma Uygulamalarının Verim, Kalite ve Gelişme Üzerine Etkileri. Türkiye 6. Bağcılık Sempozyumu, Tekirdağ, 367-375.
- Özer, C., Usta, K., 1998. Ethepon Uygulamaların Cardinal Üzüm Çeşidinde Olgunluk, Verim ve Kalite Üzerinde Bir Araştırma. Türkiye 4. Bağcılık Sempozyumu, Yalova, 277-282.

- Ribereau-Gayon, P., Maujean, A., Dubourdieu, D., 2006. The Handbook of Enology John's and Wiley, Sayfa:406. New York.
- Sönmez, F., Uyak, C., Tüfenkçi, Ş., 2013. Siirt ve İlçelerinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Beslenme Sorunlarının Yaprak ve Toprak Analizlerinin Belirlenmesi. Araştırma Makalesi. Iğdır Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/410977>).
- Tangolar, S., Özdemir, G., Tangolar, S.G., Bilir Ekbiç, H. ve Rehber, Y., 2010. Üzüm Yetiştiriciliği, 47s.
- Tanrısever, S., 2016. Mardin İlinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, D.Ü. Fen Bilimleri, Diyarbakır, 89s.
- TÜİK, 2017. Türkiye İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001 Erişim tarihi: 9 Haziran 2017.
- TÜİK, 2015. Türkiye İstatistik Kurumu. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001.
- Usseglio-Tomasset, L., 1995. Chimica Enologica, AEB, Sayfa:431. Bressia.
- Uyak, C., 2010. Siirt Yöresinde Yetiştirilen Üzüm Çeşitlerinin Ampelografik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Y.Y.Ü, Fen Bilimleri Enstitüsü, Van, 209s.
- Winkler, A.J., 1932. Maturity Tests For Table Grapes. California Agricultural Experiment Station Bullutein, 529, 1-35.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ayhan ASLAN

Doğum Yeri ve Tarihi: Diyarbakır/1988

Telefon: 05356542114

e-mail: aslan.ayhan@tarim.gov.tr

EĞİTİM

Derece	Adı İl, İlçe	Bitirme Yılı
Lise	Ali Gaffar Okkan Lisesi/Diyarbakır	2005
Üniversite	Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri	2013
Yüksek Lisans	Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü 2018 Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı DİYARBAKIR	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2011	Ceza ve Tevkif Evleri	İnfaz Koruma Memuru
2018	Tillo İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü	Ziraat Mühendisi

DİCLE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ TEZ İNTİHAL FORMU

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

ADI VE SOYADI	Ayhan ASLAN
ÖĞRENCİ NO	15809004
EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI	2018 - 2019
YARIYIL	☒ Güz ☐ Bahar
ANABİLİM DALI	Bahçe Bitkileri
PROGRAM	Yüksek Lisans
TEZ KONUSU	Siirt ve Batman İlleri Üzüm Çeşitlerinin Verim ve Kalite Özelliklerinin Belirlenmesi

İNTİHAL RAPORU BİLGİLERİ

RAPOR TÜRÜ	Tez Savunma Sınavı Sonrası
SAYFA SAYISI	105
BENZERLİK ORANI	% 18
RAPORLAMA TARİHİ	03/01/ 2019

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, ana bölümler, sonuç ve tartışma kısımlarından oluşan toplam 105 sayfalık kısmına ilişkin, 03/01/2019 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından turnitin.adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan intihal raporuna göre, tezin benzerlik oranı %18'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- ☒ Kabul/Onay sayfaları dahil
- ☒ Kaynakça dahil
- ☒ Alıntılar dâhil
- ☒ Diğer

Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Programlarda Tez Çalışması İntihal Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

(Öğrencinin Adı Soyadı)

Ayhan ASLAN
03.0.2019

Doç. Dr. Hüseyin KARATAŞ
Tez Danışmanı
03.01.2019

Prof. Dr. Mikdat ŞİMŞEK
Anabilim Dalı Başkanı
03.01.2019

